

THEOSOFIA

Jaargang 104 nummer 5, oktober 2004

Tweemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland

ISSN 0040-5868

Redactie:

Anne Myrthe Iken,
Elly Kooijman
Els Rijnaker (hoofdred.),

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen: €16 per jaar
(met ingang van 2005 €17,50)
(Nederland en België).
Losse nummers: €3.

Zetwerk: Willy Evelein
Druk: AD-Druk bv / Zeist
Omslag ontwerp:
Richard van Dijk

© 2004
Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, foto-
kopie, microfilm, of op andere wijze,
zonder voorafgaande toestemming van
de uitgever.

Inhoud

Altijd jong zijn Radha Burnier	187
De visie G.A. Farthing	191
De pelgrimstocht van de mens Joy Mills	196
Boeddhisme en theosofie – onze stamboom Muriel Daw	205
Hildegard van Bingen 1098 – 1179 Elly Kooijman - Beuzenberg	209
Transformatie Carin Citroen	213
Boek & periodiek	216
Verenigingsnieuws	218
Adressen Theosofische Vereniging	224

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor
enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting gebracht tenzij
vervat in een officieel document.

The Theosophical Society

De Theosophical Society (waarvan de Theosofische Vereniging in Nederland de Nederlandse afdeling is) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. Zij heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India en 49 afdelingen over de gehele wereld.

De Theosophical Society bestaat uit studenten die bij eender welke religie aangesloten kunnen zijn of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging (zie achterkant omslag) onderschrijven, dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging en dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen. Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar Waarheid. Zij zijn van mening dat Waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen. Zij zien de Waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aanname. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen. Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de Goddelijke Wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om Goddelijke Wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals Waarheid het doel is, is Vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden. Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde. Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de Wetenschap van de Geest terug, door de mens te leren de Geest te zien als zijn werkelijk zelf en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan. Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten, en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de Theosofische Vereniging bestuderen deze waarheden en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken is welkom als lid. Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

Altijd jong zijn

– Radha Burnier

Er bestaat een Sanskriet vers dat vele generaties mensen in India geïnspireerd heeft door zijn eenvoud en diepte. Vertaald in het Nederlands staat er: ‘Kijk! Er zitten drie oudere discipelen en een jonge leraar onder de banyanboom. De leraar geeft een uiteenzetting in stilte en de discipelen zijn vrij van twijfel.’

Dit vers verwijst naar Dakshinamurti, een aspect van de grote god Shiva. Het schildert hem af als de typische leraar, eeuwig jong. Het intrigeert het denkvermogen door jeugd en ouderdom tegenover elkaar te zetten – jeugd verbonden met wijsheid en ouderdom met perplexiteit. De schittering van de banyanboom, het symbool van de Natuur voor een lang leven en zelfs eeuwigheid, vormt de achtergrond.

Volgens de aloude tradities zijn alle onsterfelijken eeuwig jong. Wij kunnen ons geen onsterfelijke voorstellen die ieder jaar steeds ouder wordt, ‘zonder tanden, zonder ogen, zonder smaak, zonder alles’, om Shakespeare aan te halen. Zo iemand zou nauwelijks een inspirerende deva-figuur zijn. De deva’s of onsterfelijken worden niet oud, hetgeen gesuggereerd wordt door het idee dat de onsterfelijken nooit de aarde aanraken. Als zij dat wel doen, worden ze bezoedeld en gestraft. Deva’s zijn niet alleen eeuwig jong, maar stralend van licht, alert en gelukkig.

Volgens de theosofische literatuur kunnen de adepten of bevrijden die de gebondenheid van karma overstegen hebben, vele jaren leven in het stoffelijk lichaam (als zij er een willen hebben) schijnbaar zonder ouder te worden. Toen mevrouw Blavatsky sprak met Charles Johnston, die haar iets vroeg over de leeftijd van haar Meester, antwoordde zij:

Dit artikel komt ook als top-artikel op de website www.theosofie.nl

'Dat kan ik je niet precies vertellen, want dat weet ik niet. Maar ik zal je dit vertellen. Ik heb hem voor het eerst ontmoet toen ik twintig was – in 1851. Hij was toen in de kracht van zijn leven. Ik ben nu een oude vrouw, maar hij is geen dag ouder geworden.'
(Cranston's biografie van HPB, p.321)

Karma beïnvloedt ons allen op het fysieke, emotionele en mentale niveau. Het lichaam dat wij hebben en de conditie waarin het wordt veranderd door onze handelingen, emoties en gedachten – alles maakt deel uit van het spel van de karmische krachten. Als wij geboren worden met bepaalde genetische trekken en raciale karakteristieken is dat de uitwerking van karma.

'Wie ben ik?' Wie is de 'ik' die jong wil blijven? Dit is een cruciale vraag; zonder een waarachtig antwoord is het onmogelijk om het geheim van het jong blijven te ontdekken.

Maar door de kwaliteit van ons huidige leven kunnen wij het lichaam begiftigen met gratie of het onaantrekkelijk oud maken. Het lichaam verandert volgens onze mentale staat. Bezorgdheid geeft zorgelijke rimpels in het gezicht; ambitie maakt het hard. Begeerten en zelfzucht veroorzaken stress en beïnvloeden niet alleen de gezondheid maar ook de verschijningsvorm van het lichaam. Daarom worden sommige mensen elegant ouder terwijl anderen zelfs op middelbare leeftijd al onaantrekkelijk zijn.

Mentale houdingen variëren enorm, al naar gelang iemand leeft met of zonder gehechtheid. Daar de adepten vrij zijn van gehechtheid aan de onwettelijkheden van de wereld, hebben zij geen problemen die afbreuk doen aan de conditie van het lichaam. Zij scheppen geen karma in het heden, en de meesten van hen hebben het karma dat ze in het verleden gecreëerd hebben uitgeput. Vandaar dat hun lichamen niet verslechteren – althans niet in

hetzelfde tempo als die van gewone mensen.

Wij beseffen allemaal dat het fantastisch is om jong te zijn. Mensen die wanhopig proberen jong te zijn voelen op de een of andere manier de schoonheid van de jeugd en lijden ook aan doodsangst. Jongeren zijn levend, enthousiast en ze reageren met vreugde en spontaniteit op de natuur, op medemensen en op het goede en het schone. Zij zijn spontaan, daar ze minder geconditioneerd zijn dan volwassenen. Door hun onschuld huppelen ze van vreugde zonder enige reden, gelukkig zoals volwassenen dat niet kunnen zijn. Bij het contact met jongeren ervaren volwassenen plaatsvervangend een deel van die vreugde, spontaniteit en onschuld. Zij verlangen ernaar een manier te vinden om jong te blijven.

In verschillende perioden hebben mensen getracht het levenselixir te ontdekken. De Vedische Indiërs bezongen het soma-sap waarvan de goden genieten. De mensen beoefenden alchemie, gebruikten spreuken, brouwen drankjes en praktiseerden strenge soberheidsmaatregelen om het lichaam te conserveren en veroudering te voorkomen. Maar geen van deze middelen lijkt erg succesvol te zijn geweest, want niemand heeft het geheim van de jeugd doorgegeven aan de wereld.

Kan de tijd overwonnen worden door zulke activiteiten? Om dat te ontdekken moeten wij onderzoek doen naar de essentie van de jeugd, naar de bron ervan. Is die eigen aan het lichaam? Kunnen jeugd en een lang leven vastgepind worden op het lichaam door de samenstelling ervan te veranderen of door er geleend materiaal zoals een varkenslever of een apenbrein in te zetten?

Naarmate het mensenlichaam verouderd, wordt ook het denkvermogen oud en stijf door herinneringen, vooroordelen, begeerten en gehechtheden. Of is het andersom? In het hierboven aangehaalde vers is de jonge leraar stralend van wijsheid, in staat tot communiceren zonder te spreken. De context stelt de vraag die herhaald werd door Sri Ramana Maharshi: 'Wie ben ik?'

Wie is de 'ik' die jong wil blijven? Dit is een cruciale vraag; zonder een waarachtig antwoord is het onmogelijk om het geheim van het jong blijven te ontdekken. Dinosauriërs met kleine hersenen leefden lang, maar mensen willen vast en zeker jong blijven zoals de deva's en geen eeuwen meegaan zoals de dinosauriërs!

De *Bhagavad Gita* vergelijkt het lichaam met een kledingstuk; net zoals versleten kleren afgeworpen worden en door nieuwe vervangen, moeten wij onze lichamen laten gaan naarmate ze ouder worden en nieuwe aantrekken. Wij beseffen dat nieuwe kleren beter zijn dan versleten kleren, maar zelfs doodzieken, verlamden en bedlegerigen klampen zich vast aan het uitgeputte lichaam. De Boeddha leerde dat alles wat samengesteld is zal desintegreren, terwijl de *Bhagavad Gita* erop wijst dat wat geboren wordt, moet sterven en dat alles wat onderworpen is aan de dood onderworpen is aan wedergeboorte. Alleen de bewoner van het lichaam is onsterfelijk en onkwetsbaar. Alleen als wij beseffen dat het Zelf niet het lichaam is, maar dat mysterieuze element is dat het lichaam gebruikt en verlaat wanneer dat nodig is, zullen wij het geheim van leeftijdsloos en onsterfelijk zijn ontdekken.

De meesten van ons voelen iets diep binnenin ons, dat niet het lichaam is dat we zien, afgescheiden van ons 'wezen' of Zelf. Wij nemen ook emoties, herinneringen, gedachten en andere interne activiteiten waar. Het gevoel van 'zijn' zit in geen van deze dingen. Als het lichaam verminkt wordt, heeft dat geen invloed op het gevoel van zijn; niemand voelt dat zijn eigen natuur gemutileerd is. Herinneringen, beelden en stromingen van het denkvermogen – Krishnaji noemde dit allemaal de inhoud van bewustzijn. Ze duiken voortdurend op en verdwijnen weer. De ervaring van zijn blijft, niet beïnvloed door – en niet geïdentificeerd met – elke gedachte of gevoel welke opkomt en weer verdwijnt. Als wij ons zouden identificeren met zulke stromingen zouden wij voortdurend ons karakter aan het veranderen zijn. Aan al deze veranderingen ligt een gevoel van zijn ten

grondslag, dat wij misschien voelen in onze stille momenten.

Ofschoon mensen misschien de Heer Boeddha visualiseren met behulp van een mentaal plaatje, zei hij zelf dat diegene die het *dhamma* ziet, degene is die hem waarlijk ziet. De Boeddha is wezenlijk het verlichte bewustzijn en geen figuur. Eén zijn met het *dhamma* of de waarheid is een toestand van wijsheid. Hij die de ware lering begrijpt en wijsheid bereikt, kent de Boeddha.

Alleen als wij beseffen dat het Zelf niet het lichaam is, maar dat mysterieuze element is dat het lichaam gebruikt en verlaat wanneer dat nodig is, zullen wij het geheim van leeftijdsloos en onsterfelijk zijn ontdekken.

Op gelijksoortige wijze verklaarde H.P. Blavatsky dat mensen die de Meester willen zien, vaak alleen maar een lichaam en een gezicht willen zien: dat is een masker, niet de Meester. De Meester is een bewustzijn dat al-doordringend is, verheven, vol liefde, wijsheid en vrede. Het verandert nooit, noch verliest het de zuiverheid van zijn eigen natuur. In de *Yoga-vasishtha* staat een verklaring van doodloosheid door een onsterfelijke: 'Mijn denkvermogen verblijft noch in het verleden noch in de toekomst, maar is altijd in het heden.' Verleden en toekomst zijn mentale verschijnselen, veroorzaakt door bewegingen van het denkvermogen. Als dat teruggaat om ervaringen opnieuw te beleven, schept het het 'verleden'; in een andere richting bewegen door begeerte of hoop maakt het de 'toekomst'. Wanneer het denkvermogen niet gaat dwalen, blijft het stabiel in het heden; het is vrij van de tijd. Alleen in het heden bestaat er liefde – ware, universele verwantschap.

Als de onsterfelijke verdergaat met zijn leringen, zegt hij dat gedachten zoals 'Dit heb ik vandaag gekregen, en morgen krijg

ik iets beters', nooit in zijn denkvermogen opkomen. Nooit ervaart zijn denkvermogen: 'Dit is mijn vriend, aan mij verwant; de ander is een vreemde, een onbekende.' Bevrijd van de binding der begeerte – die de toekomst projecteert en terugkijkt naar het verleden om begerenswaardige dingen te verwerven – wordt de wijze met het stabiele denkvermogen beschreven in de *Bhagavad Gita*. Hij is sereen, vredig en vreugdevol en zeker onsterfelijk, daar hij zichzelf bevrijd heeft van de greep van de tijd.

Om jong te zijn, moet het denkvermogen vrij zijn, niet gebonden.

In een lezing, afgedrukt in *The Spiritual Life*, zegt Dr. Besant:

'Wij zijn geen slaven van de tijd, behalve als wij buigen voor zijn dwingende tirannie en toestaan dat hij ons blinddoekt met zijn banden van dood en geboorte. Wij zijn altijd onszelf en kunnen vastberaden doorstappen door de veranderende lichtplekken en schaduwen die geworpen worden door zijn toverlantaarn over het leven dat hij niet kan verouderen. Waarom worden de goden afgebeeld als altijd jong, behalve om ons eraan te herinneren dat het ware leven niet aangeraakt wordt door de tijd? Wij lenen iets van de kracht en kalmte van de eeuwigheid wanneer wij er in trachten te leven, waarbij wij ontsnappen uit het net van de grote Betoveraar.'

De tiran Tijd woont in ons, gevoed door onze mentale activiteiten en begeerte naar voorbijgaande dingen. Al naar gelang onze mentale conditie gaat de tijd snel of traag voorbij. Hartstochten en emoties bezwaren de denkvermogens van stervelingen, terwijl de goden, niet besmet door wereldse gedachten en begeerten, onsterfelijkheid en jeugd ervaren.

Om jong en mooi te zijn moeten wij noodzakelijkerwijs vrij worden van de driften – de drang om ergens aan te komen, om de eerste te zijn, te presteren – die ons tot slaaf van de tijd maken. De tijd ontnemt de hersenen en het denkvermogen hun gevoeligheid en flexibiliteit en maakt ze vatbaar voor de angsten van zelfzuchtigheid die het lichaam doen verouderen.

Wij moeten volkomen anders gaan leven om de jeugd te bewaren. De *Dhammapada* stelt: *'De dood neemt de mens mee die wereldse bloemen wil plukken, net als een grote watervloed een slapend dorpje meevoert.'*

Wereldse bloemen, hoe schitterend ze ook zijn mogen, zijn illusoire bronnen van geluk. De *Stem van de Stilte* zegt: *'onder elke bloem ligt een opgerolde slang.'* Ook in de Bijbel vinden we zinnen als 'Sta op uit de dood,' wat geen oproep is om een dood lichaam uit zijn kist te halen, maar om tevoorschijn te komen uit de dood-achtige conditie van werelds denken.

Gehechtheid is juist de essentie van het wereldse denkvermogen; afwezigheid van gehechtheid is vrijheid. Om jong te zijn, moet het denkvermogen vrij zijn, niet gebonden. Om de *Dhammapada* weer aan te halen: 'De afwezigheid van nadenkendheid is de weg naar de dood. De aandachtigen sterven niet, de onaandachtigen zijn alsof ze al dood zijn. Waakzaamheid in het dagelijks leven die ons helpt iedere zelfzuchtige hartstocht, gedachte en houding los te laten is een pad naar een goddelijke toestand, vol liefde en wijsheid. Egoïsme is onwetendheid, gebrek aan wijsheid. Zullen wij onszelf jong maken door juist leven, of zullen we wachten op technici en tovenaars om de ellende van egoïsme te verlengen?'

Uit: *The Theosophist*, februari 2003

Vertaling: A.M.I.

De visie

– G.A. Farthing

In 1875 werd de Theosophical Society opgericht (waarvan de TVN de Nederlandse afdeling is), in een tijd waarin grof materialisme, in het bijzonder in het Westen, religieuze onwetendheid en bijgeloof hoogtij vierden. Wel was er enige belangstelling voor het spiritisme dat door veel mensen werd beschouwd als een bewijs voor een voortbestaan na de dood.

Geoffrey Farthing, bekend om zijn sterk 'Blavatsky-aanse' kijk op theosofie, overleed in mei 2004.

We beschikken over een verklaring van leden van de Oosterse Occulte Broederschap waarin gesteld werd dat de tijd misschien rijp was voor het verspreiden van een deel van hun kennis over de innerlijke werelden en over het denkbeeld van universele broederschap. Twee leden van de Broederschap droegen de verantwoordelijkheid voor het doen van zo'n poging. Zij zochten een geschikt iemand uit om hen te helpen en vonden die uiteindelijk in de persoon van H.P. Blavatsky. Ondanks enige persoonlijke tekortkomingen was zij de enige die geschikt was en die destijds beschikbaar was. Zij zou voor hen het doorgeefluik worden van hun boodschap aan de wereld door middel van de uitgebreide hoeveelheid geschriften en boeken die zij schreef gedurende de hele rest van haar leven. De leringen ervan waren gebaseerd op hun kennis van de occulte wetenschap.

Nadat de Theosophical Society was opgericht en H.P.B. en Col. Olcott naar India waren gegaan en het hoofdkwartier in Adyar gevestigd hadden, begonnen de twee Meesters een correspondentie met A.P. Sinnett, een journalist in India, via op wonderbaarlijke wijze geprecipiteerde brieven die een schat aan leringen bevatten. In deze brieven stelden zij herhaaldelijk dat het hele doel van de zojuist

gevormde Society was het vormen van een universele Broederschap der Mensheid. Een veel geciteerde aanhaling uit die brieven luidt als volgt: *“De Chefs willen dat er een begin wordt gemaakt met een ‘Broederschap der Mensheid’, een echte Universele Broederschap; een instelling die in de gehele wereld bekendheid zal verwerven en de aandacht zal trekken van de edelste geesten....”* (Brief no 6 van de Mahatma Brieven, M.L. 39 chronologische editie).

De doelstellingen van de Society waren op de eerste plaats het vormen van een kern van de universele broederschap. Dit was een veelbetekenende verklaring. De Meesters zagen klaarblijkelijk dat het opzetten van een wereldwijde broederschap onder de toen heersende omstandigheden misschien niet mogelijk was, maar het was heel wel doenlijk om een Society te stichten van goedbedoelende mensen die bijeen zouden komen en een kern van zo’n broederschap zouden vormen. Twee andere doelstellingen waren, kort geformuleerd, het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap en het onderzoeken van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn. Verder wordt in de brieven gewezen op het feit dat de broederschap, waarvan de twee Meesters die de Society stichtten leden waren, al werkzaam was met wereldwijde vertakkingen. (Noot redactie: De Meesters brachten mensen samen die de Vereniging stichtten)

De leden van de Broederschap waren Ingewijde Adepten, die beschikten over opmerkelijke kennis en vermogens die zij echter, voor de veiligheid van de mensheid als geheel, voor zichzelf hielden. Zulke kennis en vermogens konden alleen verworven worden door vele inspanningen en offers in vele levens.

Er was echter geen reden waarom het denkbeeld van een Universele Broederschap niet wijd en zijd verbreid zou worden om gevoelens van sympathie en samenwerking tussen volkeren op te wekken in plaats van de maar al te zeer gebruikelijke rivaliteit en strijd.

In de inmiddels beroemde ‘Brief van de Maha Chohan’ (1881), het verslag van een interview dat via K.H. aan Sinnett was overgebracht, werd melding gemaakt van de betreurenswaardige toestand waarin de wereld in de ogen van de Maha Chohan verkeerde en deze brief bevatte ook zijn suggesties om daaraan iets te doen. Deze boodschap en passages uit andere brieven lieten zien dat de Meesters K.H. en M. heel goed begrepen hoe het ervoor stond en wat daarvan de oorzaak was: materiële zelfzucht en eigenbelang. Zij zagen ook de tot verdeeldheid leidende gevolgen van afzonderlijke sektarische godsdiensten, elk daarvan op haar exclusieve en onverdraagzame wijze ervan overtuigd dat zij onder speciale goddelijke bescherming stond.

De Meesters zagen duidelijk dat een harmonische band tussen mensen onmogelijk was zolang deze godsdienstige verschillen bleven bestaan. Zij duiden ze aan als bijgeloof, als geloof in valse goden dat uitgeroeid moest worden.

De analyse die door de Meesters werd gegeven van de toestand waarin de wereld verkeert is ook nu nog accuraat. De wereld is zelfs nog materialistischer geworden dan hij aan het eind van de negentiende eeuw was. Godsdienstige strijd en meningsverschillen hebben zulke desastreuze vormen aangenomen dat mensen, in naam van god, bereid zijn hun leven op te offeren en mensen van een ander geloof te doden. Godsdienstige twisten en zelfs oorlogen zijn maar al te gewone symptomen van onze tijd geworden.

De Meesters richtten niet alleen de Theosophical Society op om tot een Kern van de Broederschap der mensheid te komen, maar zij stelden een niet-sektarisch, religieus-filosofisch onderricht voor om de gangbare bijgelovige dogma’s en denkbeelden te vervangen. Zij reikten de meest verheven spirituele denkbeelden, idealen en scholing aan die de wereld ooit gehad heeft en publiceerden die via H.P.B. Hun lering omvat alles wat voorafging en nog veel meer. Bovendien getroostten zij zich

veel moeite om ervoor te zorgen dat dit alles op schrift bewaard zou blijven. Het was de gigantische taak van H.P.B. tijdens haar leven om deze leringen in boekvorm te gieten, wat enorm veel werk en opofferingen eiste van haar kant. Zij hield dit werk vol, ook toen zij op het laatst ernstig ziek werd, tot haar dood toe.

Deze geschriften omvatten vele boekdelen, waaronder de twee delen van *Isis Ontsluierd*. Deze waren volgens Col. Olcott het resultaat van assistentie die door verscheidene Meesters rechtstreeks aan H.P.B. gegeven werd, een assistentie die zelfs zo ver ging dat zij H.P.B.'s lichaam overnamen. *Isis Ontsluierd* was de eerste algemene uiteenzetting over de massa onderwerpen die later uitgewerkt zouden worden in artikelen en boeken. *Isis* werd uitgegeven in 1877. In die tijd zou het boek een middel geweest zijn om de lezers ervan te bevrijden van vastgeroeste denkbeelden die toen gemeengoed waren in het conventionele denken. Het boek liet ook iets zien van de innerlijke onzichtbare gebieden achter het objectieve bestaan en van de betekenis daarvan.

Langzaam begon H.P.B. in een grote hoeveelheid andere geschriften haar boodschap duidelijker naar voren te brengen. Dit proces vond zijn hoogtepunt in het schrijven van *De Geheime Leer*, die spoedig gevolgd werd door *De Sleutel tot de Theosofie*. Toen kwam *De Stem van de Stilte*, dat van onschatbare waarde is voor de mystiek gerichte student.

Deze werken werden aangevuld met aantekeningen die gemaakt werden van de Verhandelingen van de Blavatsky Lodge in Londen, waar H.P.B. vaak mondelinge uitleg verschaftte over moeilijkheden die leden hadden om enkele van de meer abstracte denkbeelden van theosofie te begrijpen. Uiteindelijk vormde zij een Innerlijke Groep van zes mannen en zes vrouwen die allen geheimhouding gezworen hadden, aan wie zij veel onderricht gaf dat in die tijd niet openbaar gemaakt kon worden, maar het was een schitterende

aanvulling op wat zij voorheen in *De Geheime Leer* had gegeven.

Het doel van deze hele verspreiding van denkbeelden, waarvan sommige vreemd en moeilijk waren, was aan te geven dat de Cosmos of de Natuur werkzaam is volgens de Universele Wet. Zij bestaat zelf uit leven dat op allerlei niveaus en op allerlei wijzen werkzaam is en waarmee overeenkomstige toestanden van bewustzijn verbonden zijn. De hoogste lering was dat de mens als levend wezen in zichzelf de hele aard van de Cosmos weerspiegelt en dat iedere levensvorm een fase vertegenwoordigt in de grote evolutionaire reis. De lering maakt duidelijk dat een mens in bepaalde omstandigheden met de juiste inspanning en training zelf iets te weten kan komen over zijn goddelijke aard en meer valt er niet te weten. In feite is hij zijn eigen God, de enige God die hij ooit kan kennen. Dit grote denkbeeld werd nog verder versterkt door wat je zou kunnen noemen de leer van eenheid, uitgebreid, allesomvattend, van grote diepgang en inzicht getuigend. Wanneer de volledige betekenis daarvan doorgrond wordt, dan wordt het een perfecte rechtvaardiging voor het grootse denkbeeld dat de mens zijn eigen en enige Godheid is.

De hoogste lering was dat de mens als levend wezen in zichzelf de hele aard van de Cosmos weerspiegelt en dat iedere levensvorm een fase vertegenwoordigt in de grote evolutionaire reis.

De hele rest van H.P.B.'s uitgebreide geschriften is een rechtvaardiging in termen van gedetailleerde verklaringen van zeer uiteenlopende aspecten van de werking van de Natuur, bijvoorbeeld dat er een universele Wet is, wat allemaal tenslotte zijn hoogste uitdrukking vindt in die verheven, ja zelfs heilige denkbeelden waarin de grote boodschap van de Meesters samengevat wordt.

Dat was – kunnen we voor sommigen van ons ook zeggen ‘is’? – de visie van de ware stichters van de Theosophical Society. Het is een visie die betrekking heeft op de Universele Broederschap en alles wat dat betekent voor een ‘verweesde’ mensheid, zoals de Meesters het noemden. Het is ook een visie die betrekking heeft op een van de belangrijkste manieren waarop die broederschap kan worden bereikt. Het vestigen van religie, gebaseerd op de Waarheden van de Natuur, van de ware feiten omtrent het bestaan, eerder een ware kennis van Goddelijkheid dan van geloofssystemen die gebaseerd zijn op bijgeloof, die door betaalde priesters worden opgelegd die de denkbeelden van hun diverse instellingen promoten.

De visie was echter nog belangrijker als historische gebeurtenis. Er zijn een aantal wereldleraren geweest, zoals de Boeddha, Krishna, Jezus en Mohammed. Al deze leraren hebben de wereld een religieuze boodschap geschonken die geschikt was voor hun tijd en omstandigheden. Zij schreven echter zelf nooit hun boodschap op. De leringen werden aan het nageslacht doorgegeven door hun leerlingen en volgelingen die de leringen opschreven zoals zij ze begrepen en zich herinnerden. Het is bekend dat deze leraren een innerlijke groep studenten hadden aan wie zij enige ‘occulte’ instructies gaven om hun openbare uitspraken te rechtvaardigen of verder uit te werken. Hun occulte onderricht werd nooit openbaar gemaakt, maar het is bekend uit wat H.P.B. te zeggen had dat zulk onderricht een gemeenschappelijke draad was die in alle religies aanwezig is. Zij gaf ons als voorbeeld Subba Row die een ingewijde Brahmaan was, maar die bepaalde aspecten van zijn kennis niet publiekelijk bekend kon maken.

Niettemin waren deze leraren de stichters van grote godsdiensten. Als men de theosofische leringen moet geloven, dan waren zij allen lid van een Broederschap die achter de schermen betrokken is bij het algehele ‘bestuur’ van de zaken der mens-

heid. Het belangrijke punt is dat deze stichters zelf nooit iets schreven. Met de komst van de theosofie werd dat anders. Leden van de Broederschap deden hun uiterste best om ervoor te zorgen dat hun boodschap wél op schrift gezet werd. Het boekje dat *A Trilogy* wordt genoemd vertelt iets over de geschiedenis van het schrijven van *Isis Ontsluierd* en *De Geheime Leer*. Het laat zien in welke mate de Meesters zelf betrokken waren bij het schrijven van deze twee boeken en hoe zij, in het geval van *De Geheime Leer*, H.P.B. een paar jaar langer in leven moesten houden opdat zij het werk zou kunnen voltooien. Dit is de eerste keer in de geschreven geschiedenis van de wereld dat de boodschap van de Broederschap rechtstreeks aan het papier werd toevertrouwd.

Nu is er de grote verantwoordelijkheid van de leden van de Theosophical Society ‘te laten weten dat er zoiets als Theosofie bestaat en mensen te helpen ernaar op te klimmen door de eeuwige waarheid ervan te bestuderen’. Deze verplichting staat in de *Sleutel tot de Theosofie*.

Verder staat in de brieven van de Meesters zelf, uitgegeven door Jinarajadasa, de persoonlijke verklaring van de Maha Chohan (d.w.z. van de Meester van onze Meesters) dat ‘de Theosophical Society gekozen werd als hoeksteen, als het fundament voor de toekomstige religies der mensheid’ en de aanvulling daarop: ‘willen onze leringen een praktische reactie zijn op de zogenaamde morele opvattingen of op de denkbeelden over waarheidsgetrouwheid, zuiverheid, zelfverloochening, naastenliefde, enz., dan moeten wij kennis van de Theosofie verspreiden’; verder, zeiden ze, ‘*is het absoluut noodzakelijk deze geleidelijk in te prenten en haar theorieën te benadrukken, die onweerlegbare feiten zijn voor hen die weten, met rechtstreekse conclusies die afgeleid zijn van en bevestigd zijn door het bewijsmateriaal dat de moderne exacte wetenschap verschaft*’.

Dan hebben we nog de brief uit 1900 van Meester K.H. aan Annie Besant, die algemeen als echt aanvaard wordt en waarin de Meester concludeert dat *'de T.S. bedoeld is om de hoeksteen te worden van de toekomstige religies der mensheid... Om dit doel te bereiken moeten zij die een leidende positie hebben hun zwakke voorliefdes voor de vormen en ceremoniën van welk bijzonder geloof dan ook terzijde schuiven en laten zien dat zij ware theosofen zijn, zowel in hun innerlijk denken als in hun uiterlijke gedragingen'*.

Hierbij moeten we, omwille van de juistheid, in herinnering brengen dat de zogenaamde brief van de Maha Chohan een verslag was door K.H. van een interview met de Maha Chohan in 1881. Van de Maha Chohan wordt gezegd dat 'voor zijn inzicht de toekomst als een open boek is'.

Moeten we daarom geen goede notie nemen van wat de Meesters te zeggen hadden? Zij verschenen niet in de wereld om persoonlijk hun boodschap over te brengen; maar zij waren van hetzelfde kaliber als zij die dat wel deden en die erkend zijn als stichters van godsdiensten. In feite was de komst van Theosofie aan het eind van de negentiende eeuw een wereldgebeurtenis die minstens zo groot was als de stichting van de andere godsdiensten. Er was echter dit grote verschil dat, hoewel de Meesters niet persoonlijk verschenen en hoewel ze ook nu niet onder ons zijn, wij wel hun boodschap op schrift hebben. Daarmee kan niet geknoeid worden door een foutieve vertaling of door de kleuring van een persoonlijke mening, zoals het geval was met alle andere 'geschriften' die opgetekend werden door de volgelingen, leerlingen, enz., na de dood van de Meester.

De bedoeling was dat de Theosophical Society deze kennis zou verspreiden. Het is onze verantwoordelijkheid als leden dit te

doen. Moeten we, aangezien het de bedoeling was dat de Theosophical Society de basis zou vormen voor de toekomstige religies der mensheid, dat vertrouwen niet serieus nemen en, voor zover we dat kunnen, ons beijveren die doelstelling te verwezenlijken? Als een orgaan dat de erfgenaam is van deze grote leringen wordt de Society het middel om hun boodschap over de wereld uit te dragen. Het is ook veelzeggend dat de boodschap werd gegeven in de meest algemeen gangbare Westerse taal en dat de boeken in het Westen gedrukt werden.

Deze grootse visie die de Meesters hadden moet toch voorrang hebben boven elke andere visie, collectief of anderszins, die leden van de Society hebben.

De boodschap van de Meesters was dat wat ze ons rechtstreeks gaven in hun eigen geschriften, in de Brieven van de Meesters, of in die geschriften waarvoor zij H.P.B. als doorgeefluik gebruikten. Deze geschriften moeten worden onderscheiden van die welke later verschenen als commentaren, persoonlijke meningen, zelfs parodieën op de originele geschriften, maar die niettemin werden uitgebracht onder de naam Theosofie. De Meesters herhaalden niet alleen wat al bekend was in de klassieke godsdienstige en wijsgerige geschriften tot hun tijd, maar zij voegden veel materiaal toe dat tot dan toe geheim was gehouden. Nog los van het feit dat we de boodschap van de Meesters op schrift hadden, wat op zichzelf al uniek was, maakt dit aanvullend materiaal, gevoegd bij dat wat al bekend was van vroeger, hun uitstorting van een geweldig uitgebreid systeem van kennis nog meer tot een wereldgebeurtenis, nog groter zelfs dan bijvoorbeeld de opkomst van het Christendom. Wij hebben niet de Leraar, maar wij hebben de Lering ongeschonden in ons bezit gekregen en dit is een unieke gebeurtenis in de wereld-geschiedenis.

Vertaling: Louis Geertman

De pelgrimstocht van de mens

De zoektocht naar Innerlijke Transformatie

– Joy Mills

Metempsychose als een wijze van transformatie wordt gewoonlijk vertaald als het verruilen van de ene ziel voor de andere ziel en wordt een symbool genoemd van de voortgang van het ego gedurende opeenvolgende incarnaties in menselijke lichamen. Desalniettemin bevat het woord een veel dieper gaande betekenis.

Joy Mills is vice-voorzitter van de Internationale Theosofische Vereniging geweest en voorzitter van de Amerikaanse en Australische afdeling van de Theosofische Vereniging. Zij heeft over de hele wereld lezingen gegeven en vele artikelen en boeken geschreven.

(Dit artikel is een vervolg op 'de Pelgrimstocht van de Mens', Theosofia, nr. 4, 2004)

In wezen verwijst het naar de evolutiestroom die H.P. Blavatsky omschreef als 'verstandelijk', de *manasische* of beter gezegd de *kāma-manasische* stroom samengesteld uit gedachte, keuze, overpeinzing, verlangen en wil. In het kort, de lering over metempsychose verwijst naar de avonturen die de ziel beleeft en aangezien de leer hoofdzakelijk platonisch is, kan deze het best begrepen worden in het licht van Plato's denkbeeld over de ziel. Hier kan eraan herinnerd worden, dat HPB over de platonische wijsbegeerte sprak als 'het meest uitgewerkte compendium van de diepzinnige stelsels van het oude India' en over Plato als 'de grootste wijsgeer uit het vóórchristelijk tijdperk [die] in zijn werk getrouw het spiritualisme der Vedische Wijsgeren werkaatste die duizenden jaren vóór hem leefden, als ook hun metafysische vertolking' (*Isis Ontsluierd*, deel I, blz. xi). Een onderzoek van de Platonische leer zal ruimschoots de stelling rechtvaardigen, dat metempsychose een onmisbaar proces is voor onze psychologische (of 'verstandelijke') evolutie en dat zijn betekenis voor ons vandaag de dag niet over het hoofd kan worden gezien. Want het is waarlijk in de verandering van het bewustzijn van de

mensheid, dat onze hoop ligt op vrede en de volledige erkenning van onze broederschap, waar iedereen deel van uitmaakt. Daarom moet metempsychose noch verward worden met het proces van reïncarnatie noch afgedaan worden als een ander woord voor transmigratie, want elk woord heeft zijn eigen specifieke betekenis in de volledige evolutionaire ontwikkeling van de mens.

In de Dialogen van Plato wordt steeds de verantwoordelijkheid van de individuele ziel benadrukt. In de *Phaedo* bijvoorbeeld vertelt Socrates zijn toehoorders: '...als het waar is dat de ziel onsterfelijk is, vereist ze ook zorg en niet alleen voor de tijd welke we leven noemen, maar voor altijd! Vanuit dit oogpunt zou het wel eens heel gevaarlijk kunnen zijn haar te verwaarlozen' (*De Dialogen van Plato*, vertaald door B. Jowett, deel II, blz. 255).

Plato benadrukt herhaaldelijk dat de ziel een oordeel over haar eigen werken afroept, wanneer zij zowel door onwetendheid als door hartstocht de Goddelijke Wet overtreedt en ook wanneer zij zich door eigen inspanning afwendt van de diepten van ellende om de hoogten van de geestelijke bewustwording te bestijgen. De platonische mythen die in de *Timaeus*, de *Phaedo*, de *Phaedrus* en het *Symposium* aangetroffen worden verhalen alle op fraaie wijze over de natuur van de ziel (de zetel van egoïsch bewustzijn, zoals HPB het zou kunnen noemen, het reïncarnerend centrum in het menselijk wezen) en over de keuzes die de ziel op haar reis maakt door de gebieden van geboorte en dood als mede over haar uiteindelijke zelfrealisatie en terugkeer naar haar ware tehuis.

Zoals de samenstellers van de tekst van de *Shrine of Wisdom, The Human Soul in the Myths of Plato*, onderstrepen, '... wanneer Plato spreekt over de zielen van mensen die veranderen in de zielen van dieren, moet dit niet opgevat worden in de betekenis dat de menselijke ziel letterlijk de ziel van een dier kan worden, maar eerder dat het op een zuiver natuurlijke wijze leeft, enkel tevreden met de behoeften van het lichaam en zonder het stimuleren van de

meer goddelijke vermogens'. Hier bevindt zich in feite de sleutel tot de ware betekenis van metempsychose; de opdracht zit hem in het veranderen van de gehechtheid van het bewustzijn of denkvermogen aan verlangens en hartstochten in de weerkaatsing van inzicht en begrip, het mededogen en het besef van eenheid dat uit de geestelijke rijken stroomt. In theosofische bevoordingen is het een verandering – een metempsychose – van *manas* in gevangenschap, en door *kāma* geknecht, in *manas* verlicht, geïnspireerd en ontvlamd door *buddhi*.

Thomas Taylor, de vooraanstaande platonist uit de achttiende eeuw die zo vaak door HPB geciteerd werd, zette het desbetreffende grondbeginsel heel helder uiteen in zijn voorwoord bij Plato's *Timaeus*. 'Nogmaals, wanneer onze zielen voorgesteld worden, na neergedaald te zijn in het tegenwoordige lichaam [reïncarnatie], een transmutatie in onmensen ondergaan, moet dit niet, zoals Proclus in mooie bevoordingen opmerkt, opgevat worden alsof onze zielen altijd de bezielende beginselen van beestachtige lichamen worden, [het gebruikelijke denkbeeld van transmigratie van de menselijke naar dierlijke vormen], maar dat zij door een zekere aantrekking nauw verbonden zijn met de zielen van onmensen en als het ware in hen worden getrokken...' Uitvoeriger doet Plato in de *Phaedo* melding van Socrates die vertelt dat '...zij die zich geoefend hebben in vraatzucht, baldadigheid, drankzucht en dit zonder angst voor de gevolgen, waarschijnlijk het ras van ezels en dergelijk slag dieren zullen binnengaan...' terwijl 'zij die een bijzondere verering hadden voor onrecht, dictatuur en roof terecht zullen komen in het ras van wolven, haviken en wouwen.' Volgens de leer van Plato onthult dus de uiterlijke vorm de eigenschappen waardoor onze levenswijze wordt bepaald. Karma is waarlijk onverbiddelijk! En slechts een innerlijke verandering, een volslagen ommekeer, wat het woord metempsychose inhoudt, kan ons voorwaarts leiden naar de waarachtige mens en verder naar de volmaakte geestelijke toestand.

Toegevoegd moet worden, dat voor Plato alleen zij die de wijsbegeerte toegewijd waren verzekerd konden zijn van wedergeboorte in menselijke vorm! Om mens te zijn moeten we op een menselijke manier handelen.

Het gemak waarmee de menselijke toestand verloren kan worden, is nergens beter geïllustreerd dan in de dramatische beschrijving over metempsychose die in de tweede eeuw na Christus geschreven is door de briljante aanhanger van het neo-platonisme, Lucius Apuleius, en bekend staat als *De Metamorfosen van Lucius, oftewel de Gouden Ezel*. In zijn inleiding tot de belangrijkste mythe van dat oeuvre, noemde Taylor Apuleius, 'de belangrijkste van de oude Latijnse platonisten', ofschoon hij nog steeds 'onder doet voor wie dan ook van dat gouden geslacht van wijsgeren, waaronder de grote Plotinus de eerste is. Zowel Taylor als latere commentatoren op het werk van Apuleius leggen getuigenis af, dat het verhaal niet door hem 'bedacht' was, doch veeleer gebaseerd op veel oudere bronnen en een voortzetting is van de oude mysteriescholen – die van Mithras, van Dionysus, van Egypte, en andere. Overigens was Apuleius zelf zeker ingewijd in de Eleusinische mysteriën. Onze tegenwoordige belangstelling in deze opvallende tekst is niet gelegen in wat het ons te zeggen heeft over de overleveringen van de mysteries van vroegere eeuwen, maar eerder in de bijzondere betekenis voor de omstandigheden waarin we ons nu bevinden, waarbij er een dringende noodzaak is voor een waarachtige verandering in het bewustzijn, voor het opnieuw richten van het denken vanuit de verwickelingen van de buitenwereld naar een realisering van menselijke eenheid en broederschap. Want het verhaal dat Apuleius vertelde gaat over de pelgrimstocht van de mens, over transformaties of metempsychoses, over de reis die tegenwoordig iedereen afzonderlijk moet ondernemen, zelfs op het gevaar af de menselijke status te verliezen. Alleen een diepgaande transformatie kan een wereld tot stand brengen die in vrede met zichzelf leeft.

Het verhaal dat Apuleius vertelde is doorgelicht met vreemde elementen die de wezenlijke betekenis van het sprookje 'versluieren'. Zo is het ware occultisme altijd verborgen in allegorie en symbool, zoals HPB duidelijk uiteenzette in de *Geheime Leer*, waarbij zij zelf vaak zowel verwees naar de rol van mythe en symbool als naar allegorie en legende om de ware geheimen van het leven te versluieren. Ten slotte wees één van haar adept Leraren op hetgeen vermeld is in een brief aan A.P. Sennett, "de Geheimen zijn onmededeelbaar." (*De Mahatma Brieven aan A.P. Sennett*, Brief 20, chronologische volgorde). *De Gouden Ezel* (om de verkorte titel te gebruiken waaronder het boek gewoonlijk bekend staat) gaat over het verhaal van een jonge man, Lucius, wiens naam 'licht' betekent, die op pad gaat om terug te keren naar het huis van zijn moeder, een heel passend symbool voor zowel de terugkeer naar het verblijf van Sofia, de eeuwige wijsheid, als naar het eigen innerlijk of de geestelijke ziel. Onderweg maakt Lucius tal van avonturen mee: hij ontmoet mensen van alle rangen en standen en het verhaal is doordrenkt met talloze verhalen, die soms amuseren, soms onderrichten en soms zelfs ergeren. [Er bestaan veel vertalingen van het werk, maar de beste moderne Engelse vertolking is die van de Engelse dichter Robert Graves. Er bestaat een uitstekend commentaar van de bekende Jungiaanse psychologe, dr. Marie-Louise von Franz, *A Psychological Interpretation of the Golden Ass of Apuleius*.]

Op zijn eerste pleisterplaats tijdens de reis ontmoet Lucius een jong aantrekkelijk meisje met de naam Fotis, een woord dat eveneens 'licht' betekent, maar het is weerspiegeld licht (we kennen hetzelfde woord in de fotografie). Het komt door Fotis – en doordat hij op haar verliefd wordt – dat Lucius verandert in een ezel. Nu hij een man is met een ezelskop, kan hij alleen nog maar 'iii-ahhh' zeggen, terwijl zijn innerlijk bewustzijn behouden blijft ondanks de uiterlijke verschijning. Op precies de-

zelfde wijze komt de tragiek van het verlies van ons wezenlijk menszijn tot stand, wanneer we ons de omvang realiseren waarmee het rijk van maya, bestaande uit weerkaatst licht, ons op een dwaalspoor heeft gebracht. Onze identificatie met onze verlangens, met onze gehechtheden aan de dingen die we met onze zintuigen waarnemen, aan het denkbeeldige, maakt van ons zo vaak dwazen (ezels mogen we wel zeggen!). Zo wordt de actualiteit van het verhaal op dramatische wijze geïllustreerd, want hoe velen zijn heden ten dage 'betoverd', zoals met Lucius het geval was die van de weg afraakte door de verlokkingen van de psychische vermogens die Fotis beweerde te hebben. Zoals *De Stem van de Stilte* de aspirant herinnert:

Neem u in acht, Lanoo, opdat uw ziel door schijn glans verblind, daar niet in blijve en in haar bedrieglijk licht gevangen worde. Dit licht straalt uit van het juweel van de grote verstrikker (Mara). Het betovert de zinnen, verblindt het denkvermogen en laat de zorgeloze als een verlaten wrak achter. (Fragment 1, verzen 33-34)

Hoe velen, zowel jong als oud, zijn heden ten dage door het verbijsterende licht van het pseudo-occultisme verblind, door beloften van snel te verwerven psychische vaardigheden, of door hun eigen onderzoek naar zelfbevrediging. Net zoals Lucius hebben zij figuurlijk, zo niet letterlijk, een ezelskop als gevolg van hun betovering. In werkelijkheid is Lucius niet meer dan een personage die onderdeel uitmaakt van een oude reeks van verpersoonlijkte beginselen die de Hemelse Mens typeert, de mens die door de eeuwen heen een symbool is van ieder mens afzonderlijk in de zoektocht naar heelheid. En natuurlijk raakt Lucius door zijn eigen zelfzuchtige verlangen naar macht op zijn reis van het rechte pad af, evenals alle andere representanten (Parcival is een ander voorbeeld, want de legende van de Graal vertelt ons hetzelfde verhaal). De overlevering van de Gnostiek staat vol van verwijzingen naar de 'Licht Mens', of het gepersonifieerde

beginsel van licht, die een reis moet maken naar de Stygische duisternis van de materie en daar door zijn eigen inspanning door innerlijke transformatie zijn oorspronkelijk innerlijk wezen moet bevrijden om in volledig Zelf-bewustzijn terug te keren naar het koninkrijk van licht. Vanaf de beschrijving van de primordiale Purusha in de *Rg Veda*, door alle mythen van talrijke culturen, door de overleveringen van de Gnostiek, de Hermetica en de alchemie, tot aan de weergave van de tocht van Dante door de onderwereld naar het Paradijs van Licht, heeft het denkbeeld van Lucius tot in onze tijd voortgeleefd, hetzij bewust herkend hetzij onbewust ervaren.

Vandaag de dag geeft de astrologische afbeelding van het tijdperk van Aquarius ons een grafisch symbool van de eeuwige Anthropos of Purusha, die ons eraan herinnert dat het de taak van de mens in deze eeuw is om zich bewust te worden van de grotere, innerlijke aanwezigheid, die de kern vormt van ons wezen, de Monade, Ātma-Buddhi, en die we door het proces van het ontvouwen of de transformatie van de ziel moeten beschermen, opdat we niet onze menselijkheid verliezen. Net als Lucius moeten we zelf de ezelskop kwijtraken door de roos te eten (zoals Lucius werd verteld was dit het enige middel tegen zijn 'ziekte'), symbool van zelfverloochening en (zoals Lucius verder werd verteld te doen) door naakt te zijn, wat betekent te zijn zonder valse sluiers die het ware, onsterfelijke Zelf verbergen. Het is altijd hetzelfde proces, een innerlijke transformatie waardoor de ware aard van de menselijke ziel ontwaakt. En het is altijd, zoals HPB uiteenzette tijdens het omschrijven van de 'kernleer van de esoterische filosofie', door 'persoonlijke inspanning en verdienste' dat we voortgaan op de pelgrimstocht die naar de uiteindelijke transcendentie leidt van het menselijk bestaan.

Onvermijdelijk rijst de vraag op naar de middelen waardoor ziele-transformatie tot stand wordt gebracht, hoe transformaties optreden die leiden naar de bevrijding van de rondes van geboorte en sterven en die van ons ware redders of weldoeners van de

mensheid maken. Als het komt, zoals HPB stelde, door 'persoonlijke inspanning en verdienste', wat is dan de aard van die inspanning en hoe kunnen we, temidden van onze gewone wereldse levens, een dergelijk opdracht op ons nemen? De methode waardoor transformatie van de ziel wordt volbracht is op verschillende wijzen omschreven. In *De Sleutel tot de theosofie*, verrees H.P.B. naar het proces van *theurgie* of 'goddelijk werk', het volbrengen van een werk van de goden. Het woord is heel oud en maakt deel uit van de woordenschat van de traditie van de mysteriescholen. En zoals door HPB in een voetnoot is vermeld (zie *Abridgement of the Key to Theosophy*, bewerkt door Joy Mills, blz 2), was theurgie "een mystiek geloof – in de praktijk bewezen door ingewijde adepten en priesters – dat de mens door zich even rein te maken als onlichamelijke wezens, d.w.z. door terug te keren tot zijn oorspronkelijke natuurlijke zuiverheid, de goden ertoe kon bewegen de Goddelijke mysteriën aan hem te onthullen." Wat betekent dit feitelijk voor de praktijk?

Wanneer we terugkeren naar het verhaal van Lucius door Apuleius verteld in *De Gouden Ezel* kunnen we enkele interessante aanwijzingen vinden die ons zullen helpen het werk te begrijpen dat we moeten ondernemen. Tijdens zijn avonturen loopt Lucius een aantal rovers tegen het lijf (symbool van hen die moedwillig de wet overtreden) die een jong meisje gevangen houden met de naam Charite (symbool van de *buddhische* aard van mededogen, in slaavernij gehouden door die beginselen verbonden met wereldse rijkdom). Om nu zowel Lucius als Charite op te beuren vertelt een oude vrouw, die probeert de rovers tot inkeer te brengen, de klassieke fabel van Amor en Psyche. Thomas Taylor, naar wie al eerder is verwezen, schreef over de fabel dat deze 'bedoeld was om de afdwaling van de menselijke ziel van de ideeënwereld naar de aarde' uit te beelden met vervolgens de 'verlossing' van de ziel door haar eigen inspanningen. De ziel, of Psyche, is de bruid van Amor, zuivere Liefde. Vervuld als zij echter is van een

brandend verlangen om de *gedaante* van Amor te zien, stort zij op de aarde neer (symbool voor reïncarnatie door de aantrekking of dorst naar voelbaar bestaan ten gevolge van de wet van karma). Hierna krijgen we te maken met het rondwalen van Psyche, of ziel, op zoek naar Amor, maar haar wordt verteld dat er vier beproevingen zijn die ze moet volbrengen, voordat ze weer verenigd kan worden met haar 'god'. We vinden in deze vier taken, die werkelijk moeilijk uit te voeren zijn, aanknopingspunten voor de pelgrimstocht die ondernomen moet worden om ons uiteindelijk doel te bereiken, de bewuste vereniging met de geestelijke of goddelijke ziel of de Monade in ons. En het is hier op aarde dat de ziele-transformatie in een lichamelijke incarnatie verwezenlijkt moet worden.

Laten we de vier taken van Psyche die voor haar liggen, aan een onderzoek onderwerpen, taken die het symbool zijn van het viervoudig werk dat elke aspirant op het spirituele pad, op de een of andere wijze, op zich moet nemen wanneer we ons bezig houden met de reis van de mens naar Innerlijke Transformatie, naar Zelf-verlichting. Uitgedrukt in de taal van mythe en allegorie kunnen aan deze vier taken velerlei interpretaties gegeven worden. Desalniettemin wijzen zij duidelijk naar de aard van het innerlijke werk dat voor ons ligt.

De eerste taak die Psyche moet volbrengen is het sorteren van een reusachtige ongeordende hoop zaadkorrels: een grote stapel gerst, gierst, erwten, linzen, bonen, enz, wordt voor haar op de grond gestort en ze moet ze één voor één uit elkaar halen. Met deze taak wordt zij aangezet om in zichzelf te ontdekken wat we een ordenend beginsel kunnen noemen. Al dadelijk bij het begin van de terugreis moeten we de les van onderscheidingsvermogen leren. Als het in ons een uitzichtloze warboel is, een wirwar van ideeën of emoties die door elkaar lopen, moeten we onszelf in het gareel brengen, de dingen als het ware op een rijtje zetten, begrijpen wat al dan niet belangrijk is, onderscheiden wat waar en wat onwaar is. Dit is nooit gemak-

kelijk en we kunnen het risico lopen de weg kwijt te raken hetzij door de uitzichtloosheid van de taak (wat betekent dat we geen hand uitsteken) of door het doen van de verkeerde keuze waardoor een grotere warboel teweeg wordt gebracht (het scheppen van, laten we zeggen, meer ongelukkig karma en zo onze vooruitgang vertragend). In de fabel kan Psyche gelukkig deze taak volbrengen door de steun van enkele mieren die haar te hulp komen. De mieren stellen een soort instinctief ordenend beginsel voor, terwijl van de zaadkorrels gezegd kan worden, dat zij een weergave zijn van geestelijke kiemen van de hogere eigenschappen die in potentie in ons aanwezig zijn en die gevoed moeten worden, als die kiemen nu meteen in ons leven vrucht moeten dragen. Maar je moet opletten onderscheid te maken tussen het voeden van geestelijke zaadkorrels en het verlangen naar lichamelijke of psychische vermogens!

Psyche komt nu tegenover haar tweede taak te staan, wat inhoudt dat ze een vlok wol van een aantal schapen met van goud glanzende vachten moet verzamelen. Zij die vertrouwd zijn met Egyptische en Griekse mythen zullen zich de symboliek herinneren van de ram en de legenden van het gulden vlies. In dit werk wordt de occulte betekenis iets ingewikkelder. Om het desondanks zo eenvoudig mogelijk te stellen, kunnen we opmerken dat de ram of het schaap verbonden is met het teken Aries van de dierenriem en het zinnebeeld is van krachtige impulsiviteit en machtige emotionele driften. In ons verhaal wordt Psyche door het riet geholpen dat haar vertelt dat ze geen probleem zal ontmoeten als ze wacht op de ondergaande zon, want dan worden de rammen, die door de zinderende middagzon in grimmige razernij rondzwerven, rustig en benaderbaar. Zo komt het dat we alleen als de emotionele aard tot rust is gekomen in staat zijn daaruit de gouden vacht, of de gouden schat te plukken, die het wezen van de emoties voorstelt. Hier worden verscheidene lessen geleerd: de emoties worden niet gedood, maar in een toestand van kalmte gebracht,

waarbij zij het licht van *buddhi* kunnen weerspiegelen. En we moeten het juiste moment kennen wanneer we de schat kunnen 'plukken'. Het riet dat Psyche te hulp komt, is een Egyptisch symbool voor de geheime kennis die meegedeeld wordt als een gefluister door de lucht, rustig en bijna stil, door een rietstengel, die open of ontvankelijk is voor de innerlijke stem. Zowel mieren (die als helpers verschijnen tijdens de eerste beproeving) als riet worden vaak gebruikt als symbolen van de kleine aanwijzingen van waarheid die tot ons komen wanneer zowel lichaam als emoties kalm zijn. Slechts wanneer we onze uiterlijke aard in een gedisciplineerde en rustige toestand brengen, kunnen we de fluisteringen van waarheid, die van het koninkrijk van de Geest komen, horen.

De laatste twee taken die aan Psyche worden opgedragen weerspiegelen de toenemende moeilijkheid om onze pelgrimstocht te vervolgen, want werkelijk, zoals gezegd wordt 'de weg windt zich om de berg heen, om en om, totdat de top is bereikt'. De derde taak die aan Psyche wordt gegeven, verlangt van haar om een vaasje van kristal te vullen met water uit de bron waaruit de rivieren de Styx en de Cocytus ontspringen, de stromen van de onderwereld. Maar hier wordt haar weer hulp geboden, want de fabel verhaalt dat de adelaar van Zeus het flesje grijpt, het met water vult en het naar Psyche terugbrengt. Om de volledige betekenis van dit werk na te vorsen zou boekdelen van interpretatie van de betreffende symboliek vereisen; we kunnen slechts een paar ideeën aan de hand doen die ons van nut kunnen zijn in dit stadium van onze reis. Wanneer we aan het aan Psyche opgedragen werk denken, openbaren zich steeds meer diepzinnige aspecten van dit werk. Het is wellicht duidelijk dat het samenkomen van de twee stromen de vereniging in ons voorstellen van het hoogste en het laagste, het geestelijke en het stoffelijke; de stroom zelf stelt die vitale energie voor die in de occulte literatuur als *kundalini* bekend staat. Van de adelaar van Zeus, de leidsman van de goden, kan gezegd worden, dat daarmee het

intuïtieve geestelijke gewaarzijn dat zich in zijn vlucht omhoog heft uitgebeeld wordt, terwijl het kristallen flesje vaak beschouwd wordt als het symbool van *manas* of het denkvermogen, waarin de creatieve energie (*kundalini*) geschonken wordt. Dit alles is, zoals wordt aangetoond door het zeer gewaagde karakter van de opdracht, in werkelijkheid heel riskant. Meer dan één persoon is in de rivier de Styx gevallen, terwijl hij trachtte *kundalini* op te wekken, wat wil zeggen dat men vernietigd wordt, en figuurlijk, zo niet letterlijk, zijn ziel verloren heeft. Want het is psychische zelfmoord om met deze energieën te spelen, die hier uitgebeeld worden als de stromen van de onderwereld, die verkeerd gebruikt of misbruikt zouden kunnen worden voor persoonlijke, voor zelfzuchtige en voor materiële doeleinden. Al te veel mensen gaan voort met zich te laten misleiden door het verlangen naar macht of door de betovering van psychische verschijnselen en komen zo terecht in de 'rivieren van de onderwereld', waarbij uiteindelijk alles verloren gaat. Het vullen van de urn van het denkvermogen met de waarachtige creatieve energie van *buddhi* vereist een zuiver leven, een intuïtief geestelijk gewaarzijn, een inzicht dat voortkomt uit een samengaan van begrijpen en mededogen.

Terwijl Psyche geholpen wordt met het volbrengen van de eerste drie taken, wordt er geen hulp geboden bij de vierde taak die haar wordt voorgelegd. Nu moet zij zelf afdalen in de onderwereld, een afdaling die in vele overleveringen, mythen en legenden van talloze culturen over de gehele wereld weerspiegeld wordt (de kruisiging van Christus in de Christelijke traditie is maar één voorbeeld). Nu moet Psyche alleen, zonder hulp de onderwereld binnengaan, om de doos mee te krijgen waarin de goddelijke schoonheid, de zalving ofwel olie van geestelijk leven zich bevindt. Er wordt haar verder verteld de doos niet te openen, doch onvermijdelijk opent zij wel de doos en valt direct in een diepe slaap waaruit zij alleen door Amor gewekt wordt. Opnieuw is de symboliek zo vol van betekenis, dat men lange tijd nodig heeft

om over de diverse aspecten van de taak, die aan Psyche, de ziel, is opgedragen, na te denken. In de eerste plaats gaat zij alleen; er is geen hulp zoals bij de vorige taken het geval was. Uiteindelijk moeten wij de pelgrimstocht zelf maken. En hier in de 'onderwereld' van grove, fysieke stof, moeten we de doos van schoonheid vinden, de doos die de levengevende zalf van de geest bevat. Hier, in fysieke incarnatie, ligt het grootste geheim begraven dat geopenbaard moet worden, opdat de ziel getransformeerd kan worden in een nieuw leven van Liefde, Schoonheid, Waarheid. Zo valt de ziel, zoals deze was, in slaap om gewekt te worden in dat nieuwe bestaan waarin alle zelfzuchtigheid is verdwenen en waarbij men beseft waarlijk één te zijn met al het leven. De menselijke ziel is getransformeerd in een geestelijke ziel. Het *Ātman* en het stoffelijke worden dan gekend als één. Dit is de diepgaande mystieke ervaring. Hier in deze wereld van begoocheling zijn Liefde, Schoonheid en Waarheid. Als ze hier niet worden opgemerkt, geopenbaard door onze levens, zullen zij nergens anders gevonden worden. Dit is de eindfase van ziele-transformatie: het zelf of de ziel, die was, moet sterven als het Onsterfelijk Zelf geboren wordt.

Op deze wijze kan het sprookje van Amor en Psyche heden ten dage verteld worden in bewoordingen die bij ons huidige menselijk bestaan horen. Het is het eeuwenoude verhaal van de opdracht die volledig bewust ondernomen moet worden, een proces dat dynamiek in zich heeft, een *opdracht* die niet ontkend kan worden, als we zouden beseffen dat we in potentie goden in wording zijn. In de wereld van vandaag waar het voortbrengen van guru's bijna een industrie is en het begrip meditatie al te vaak wordt geringschat door de markt van snufjes die mechanismen voor bewustzijnsverandering aanbiedt die van hun gebruikers geen persoonlijke inspanning vergen, kunnen we de eeuwenoude waarheid over het hoofd zien, dat zij die bevrijding willen bereiken niet kunnen ontkomen aan de taak om het proces van transformatie tot stand te brengen. In ons

tijdperk waarin wetenschap en perfectie overheersen kunnen we de recepten en formules van de alchemisten, de sprookjes en allegorieën en mythen, afkomstig van oude culturen, de verhalen van godsdienstige overleveringen afdoen als bijgeloof en wonderlijke verbeeldingen. Desalniettemin ontsluit de theosofische inzichten de psychologische en geestelijke waarheden die verborgen zijn in al deze verhalen uit het verleden. Als we onsterfelijkheid willen bereiken, ligt de theurgische taak nog steeds voor ons, hetzij bekend als yoga uit het oosten of als de oude kunst van alchemie in de westerse traditie. In hedendaagse psychologische vaktermen uitgedrukt, kan het zelf-verwezenlijking of individuatie genoemd worden. Welke naam er ook aan het menselijk *opus* wordt gegeven, we houden ons rechtstreeks bezig met de psycho-mentale transformaties die onderdeel uitmaken van de heldhaftige reis van de ziel.

Eén van de vroegere leden van de Theosofische Vereniging, die talrijke brieven van de adept Leraren van HPB ontving, A.P. Sinnett, schreef over de volmaakte kunst van spirituele regeneratie:

*De omvorming van het normale fysieke bewustzijn van de mens in het goddelijke bewustzijn was het magnum opus waarop de ware alchemisten gericht waren en veel dat wonderlijke dwaasheid is in de instructies en recepten die zij achter hebben gelaten, als we het simpelweg als scheikundigen uit de negentiende eeuw lezen, verandert in mooie spirituele filosofie, geheel in overeenstemming met de wetten die de geestelijke evolutie van de mens leiden, wanneer we in symbolische taal de archaische formuleringen van de processen over verhitten en afscheiden onder woorden brengen, van het kwikzilver van de alchemist en de vurige en gistende wateren. (A.P. Sinnett, *The Growth of the Soul*; voor HPB's eigen commentaar op het onderwerp wordt verwezen naar haar artikel 'Alchemy in the Nineteenth Century', *Collected Writings*, deel XI)*

Wij hebben de stadia die uitgebeeld zijn in de fabel over Amor en Psyche gebruikt, zoals dit opnieuw door Apuleius verteld is in *De Gouden Ezel*, om de opdracht te symboliseren die ons heden ten dage op onze pelgrimstocht wordt voorgelegd, maar we zouden evenzeer hebben kunnen verwijzen naar de stadia die in alle alchemistische teksten geschetst zijn en waarnaar HPB vaak verwees in haar geschriften. Beide beschrijvingen benadrukken de psychologische gevolgen van het proces dat voor ons ligt. Want HPB die voor ons tijdperk in heldere bewoordingen de beginselen van de mysterie-traditie herformuleerde, verklaarde uitdrukkelijk dat het volgende stadium van groei in onze evolutie 'meer te maken zou hebben met psychologie dan met natuurkunde' (*De Geheime Leer*, II, blz. 135). Zoals eerder is gezegd ligt tegenwoordig de nadruk van ons werk op het psychologisch vlak, de tweede van de drie stromingen van evolutie die betrekking heeft op het verstandelijke of *kama-manasische* veld dat in ons werkzaam is, waar het proces dat wordt ondergaan bekend staat als metempsychose. Dit is het kritieke gebied van het psycho-mentale complex waar de strijd wordt geleverd voor het behoud van onze menselijkheid. Zoals zo vaak is gezegd door HPB en haar navolgers, evenals door haar Leraren, gaat het nu om het bewerkstelligen van een verandering in het bewustzijn. En het is deze boodschap die door de voornaamste denkers van onze tijd wordt herhaald. Bewustzijn of intelligentie is het voornaamste en alleen een innerlijke, diepgaande verandering in het bewustzijn kan die veranderingen in de wereld tot stand brengen die aan onze bijna moedwillige vernietiging van de planeet een halt zullen toeroepen.

De goddelijke alchemie van persoonlijke transformatie brengt, als een logisch gevolg, de omvorming van de wereld tot stand. De oude doch tijdloze weg van zelf-transformatie moet heden ten dage gevolgd worden, waarbij men zich volledig bewust is van de theurgische taak die voor ons ligt: er is geen ander pad te gaan. Als wijzelf ons in duisternis bevinden, kan de

wereld geen licht kennen. Binnen onszelf komen alle mogelijkheden samen voor het vernietigen of bevrijden van de wereld. Wanneer we weten hoe we de pijn en de last van de smart van de wereld kunnen dragen, zullen we weten op welke wijze die smart in de allerhoogste vreugde veranderd kan worden. 'Gij zijt verlicht – kies uw weg', staat in *De Stem van de Stilte* (Fragment 3, vers 310). Breng het vers uit de Upanishaden in herinnering:

*Leid mij
van het onwerkelijke naar het Werkelijke.
Van de duisternis naar het Licht.
Van de dood naar de Onsterfelijkheid.*

Toch is er niemand om ons de weg te wijzen, tenzij we ons zelf leiden op de pelgrimstocht, want de weg 'erkent geen voorrechten of bijzondere gaven' in ons behalve die wij verworven hebben door onze eigen worstelingen, nederlagen en mislukkingen en door onze successen gedurende een lange reeks van incarnaties. En als er niemand is om ons voor te gaan, is er ook nergens een doel om naartoe geleid te worden, want zelfs hier, op dit ogenblik, zijn Werkelijkheid, Licht en Onsterfelijkheid, evenals de geopende 'doos van Schoonheid', die Liefde, Waarheid en Goedheid bevat, alle om ons heen. We hoeven alleen maar onze ogen te openen om te zien. De doorreis die de pelgrimstocht is, wordt bereikt middels onze eigen inspanningen gedurende een eindeloze reeks van uitwendig bestaan en talloze innerlijke transformaties. Wanneer we daarin

geslaagd zijn, omdat we moeten en zullen slagen, zullen we waarlijk het Werkelijke zien dat ingebed is in het onwerkelijke; we zullen het Licht aanschouwen dat door alles straalt wat nu in duisternis is gehuld: we zullen onze Onsterfelijkheid beseffen in dit voorbijgaande ogenblik van de tijd.

Eens, in die mythische tijd van het eeuwige nu, zal het hoogtepunt van onze reis komen, die zo mooi wordt afgeschilderd in *De Stem van de Stilte*:

Zie het zachte licht, dat de oostelijke hemel overstromt. Hemel en aarde verenigen zich in uitingen van lof. En uit de viervoudige geopenbaarde krachten stijgt een liefdeslied op, zowel uit het vlammende vuur en het stromende water als uit de zoet geurende aarde en de jagende wind. Luister!... uit de diepe, onpeilbare maalstroom van het gouden licht, waarin de Overwinnaar baadt, rijst de woordenloze stem der GEHELE NATUUR in duizend tonen om te verkondigen:

VREUGDE ZIJ U, O MENSEN VAN MYALBA.

EEN PELGRIM IS TERUGGEKEERD VAN DE ANDERE OEVER.

EEN NIEUWE ARHAN IS GEBOREN

(Fragment 3, verzen 311-5)

Trek verder, Pelgrim!

Uit: *The Theosophist*, augustus 2002
Vertaling: Ton van Beek

Een levend lichaam ... is een kunstwerk.
De schoonheid ervan
schuilt in zijn innerlijke doelgerichtheid.

T. Dobzhansky in
A. Lemkow "Het heelheid principe"

Boeddhisme en theosofie – onze stamboom

– Muriel Daw

Wat maakt een boeddhistische school eerder esoterisch dan exoterisch? Esoterisch betekent *niet* dat er iets geheimgehouden wordt voor buitenstaanders. Het betekent gewoon wat er in het hart omgaat; een innerlijk proces. Er wordt geen vertrouwen gesteld in de Schrift, in het gezag van anderen, in rituelen e.d. Natuurlijk bestudeert men de Schrift, natuurlijk luistert men naar mensen die kennis hebben en natuurlijk gebruikt men rituelen als een handig middel als men daartoe geneigd is – maar geen van deze dingen is gezaghebbend.

Mevrouw Muriel Daw, voormalig redacteur van het boeddhistische tijdschrift *The Middle Way*, heeft vele jaren lang boeddhistische leringen bestudeerd.

Dus – waar kunnen wij van opaan? Juist het feit zelf van verlichting. De innerlijke lering gaat als een vlam van de ene persoon naar de andere en dit gebeurt al eeuwenlang van leraar naar leerling. Wij noemen dit de Overbrenging van de Lamp. Het is niet de uiterlijke verschijning van een leraar die belangrijk is, noch de woorden die hij (of zij) spreekt, ofschoon hij natuurlijk die woorden gebruikt die geschikt zijn voor de gelegenheid – maar in hoeverre demonstreert hij het Dharma?

De Boeddha zelf was zo een leraar. In de Diamanten Soetra zegt hij: *‘Degenen die mij zien in mijn verschijning, en diegenen die mijn stem volgen, de pogingen die zij in het werk stellen zijn onjuist, deze mensen zullen mij niet zien.’*

Dit betekent dat lichamen en woorden op zich onbelangrijk zijn; op de een of andere manier moeten wij er doorheen kijken naar de Realiteit die er doorheen schijnt.

Daarom heeft een Esoterische School behalve de Schrift ook leraren met groepjes leerlingen. Giuseppe Tucci drukt dit prachtig uit:

‘In Mahayana wordt de leraar in staat gesteld, door levend rechtstreeks contact, om de letter en de geest van de lering over te

*brengen en om de vonken op te roepen waaruit het vuur van mystieke ervaring opvlamt. De band tussen meester en discipel is een vader-zoon relatie van een spiritueel soort en als zodanig onvergelykbaar belangrijker dan de banden van bloedverwantschap.'*¹

Misschien helpt het ons het verschil te begrijpen tussen exoterisch en esoterisch boeddhisme als we kijken naar kolonel Olcott en mevrouw Blavatsky. Zij aanvaardden beiden formeel het boeddhisme in een ceremonie op Ceylon, een Theravada-land en kolonel Olcott bleef altijd trouw aan rechtdoorzee fundamenteel boeddhisme, volkomen ondogmatisch en open voor de waarheid zoals aangetoond door elke religie. Hij was voorzitter en zorgde voor de organisatorische kant van de Society in de begintijden. Maar mevrouw Blavatsky had ook een training gehad van Tibetaanse leraren van een Mahayana Esoterische School. Zij was verantwoordelijk voor het onderwijzen en het bekendheid geven aan de Aloude Wijsheid en vervulde haar taak ondanks alle moeilijkheden. Zij is onze spirituele voorouder.

Deze Esoterische Scholen volgen DE GROTE WEG – DE MAHAYANA. Degenen die Boeddha-Verlichting aanvaardden als doelstelling doen hun best om de weg te volgen, niet alleen van de historische Boeddha Gautama, maar van hetgeen de verlichtingservaring zelf vertegenwoordigt; de kosmische Boeddha, het archetypische wezen dat alle Boeddha's van het verleden heeft geïnspireerd en die alle Boeddha's van de toekomst zal inspireren.

Iedereen streeft ernaar om hier en nu, juist in dit lichaam, verlichting te bereiken. Eens sprak een monnik tot de Boeddha:

'Wat wonderlijk, O Heer, dat u zegt, 'U kunt door te reizen niet die plaats bereiken waar er geen geboorte bestaat, geen veroudering, geen bederf, geen sterven, geen opstaan elders in wedergeboorte. Door te reizen kunt u een dergelijke plaats niet bereiken.'

De Boeddha antwoordde:

'Zo is het. Toch, mijn vriend, zeg ik niet dat er zonder het einde van de wereld te bereiken, een eind kan komen aan het lijden

*(want dat kunt u hier en nu bereiken). Ik zeg u, mijn vriend, juist in dit lichaam, 1.80 m groot, met zijn gevoelsindrukken, gedachten en ideeën, ligt de wereld, de oorsprong van de wereld en het einde van de wereld, en evenzo de Weg die leidt tot het eindigen ervan.'*²

Elke Mahayana School wordt gekenmerkt door verscheidene factoren. De drie belangrijkste zijn: de eigen mondelinge traditie, zijn geschriften en zijn afkomst. Iedere Mahayana-monnik kan de namen opzeggen van zijn leraar, de leraar van zijn leraar, de leraar van diens leraar enzovoort, terug tot de Indiase leraren naar de naam van Gautama Boeddha. Dit betekent voor hem een garantie dat zijn lering tot hem komt in een ware en directe lijn.

Voor de Boeddhist betekent dit nauwe relaties; niet alleen heeft hij dharma-broeders en -zusters die onder dezelfde leraar werken, maar hij weet wie zijn dharmaooms zijn en zijn achter-achterneven. Er bestaat een nauwe betekenisvolle relatie zowel in tijd als in ruimte. Vanwege deze relatie heb ik u een kaart gegeven van onze eigen genealogie. Mahayana Scholen hebben geschriften in alle talen omdat de nadruk ligt op de mogelijkheid van verlichting voor iedereen – dit betekent voor gewone mannen en vrouwen evenals voor monniken en nonnen. Aan de wijsheid van de fundamentele leringen wordt toegevoegd het mededogen van de Bodhisattva (tenslotte heeft de Boeddha ons niet verlaten om Nirvana binnen te gaan zodra hij wijsheid gevonden had; hij bezat het mededogen om te blijven en daarna leringen te geven). Wij hebben allemaal een lichaam van 1.80 m, min of meer, en we hebben allemaal ervaring met een denkvermogen of bewustzijn; dus bezit ieder van ons alles wat er nodig is om verlichting te bereiken. De Boeddha-natuur is al aanwezig in ieder van ons. Voor de Mahayanist is Nirvana niet genoeg; wanneer wij enig inzicht ervaren, groot of klein, moeten wij vervolgens elke kleine vonk van begrip terugbrengen om anderen te helpen.

Er bestaat een Kosmische Eed, ingebed in het universum, die een goddelijk plan vormt tot steeds wijder bewustzijn en begrijpen van het geheel. Elke menselijke Boeddha door de eeuwen heen heeft dit ingeboren verlangen geïllustreerd en gezworen zijn deel bij te dragen om alle levende wezens tot verlichting te brengen. Enig levend wezen, menselijk of goddelijk, die deze eed ook heeft gezworen staat bekend als een Bodhisattva. Een BODHI-SATTVA is een heel speciaal soort wezen en wij worden vervuld van ontzag bij het idee van iemand voor wie verlichting (*bodhi*) het enige motief en de essentie (*sattva*) is van zijn wezen.

Het idee van de Grote Eed is van alle tijden, maar in een historische context komt er geen woord voor in alle delen van de Vedische literatuur, noch in het vroege Hindoeïsme, noch in het Jainisme zoals 'bodhisattva', noch enig woord samengesteld uit soortgelijke elementen. Het woord is zuiver boeddhistisch en het werd voor het eerst gebruikt door Gautama, de historische Boeddha zelf, als verwijzing naar zijn eigen carrière voor zijn verlichting.

Natuurlijk was de aard van de prins die een Boeddha zou worden precies zoals hij die getraind had. Hij had voordien al talloze levens geleefd, waarbij hij zich trainde in mededogen en wijsheid en altijd het leven leefde van een Bodhisattva; in elk leven leefde hij een nieuw aspect van mededogen; elk leven resulteerde in een beetje meer zuivering van de elementen van zijn wezen en dus een beetje meer wijsheid. Totdat hij tenslotte, bedachtzaam, mededogend en wijs, geboren werd in het leven dat de vrucht was van zijn vele tijdperken als een Bodhisattva en zijn hoogtepunt bereikte in de al-wijze, al-mededogende staat van Boeddhaschap dat nog steeds de wereld verlicht.

Dus is een Bodhisattva een wezen, menselijk of archetypisch, wiens essentie volledig gemotiveerd wordt door het verlangen naar verlichting: niet alleen zijn eigen verlichting, maar universele verlichting. Dit

wordt uitgedrukt als een diepe toewijding, of eed, die vormen kan aannemen zoals:

'Ik zal al mijn streven richten op het verwerven van inzicht, of wijsheid, met als enige motivatie het helpen van de hele mensheid.'

Het kan ook een meer dichterlijke uitdrukking zijn:

'Ik zal Nirvana niet ingaan tot elke grasspriet gewekt is tot volledig bewustzijn.'

Elke Mahayana School heeft zijn eigen vorm van toewijding. De preciezere Tibetaanse vorm van de Eed, die mevrouw Blavatsky natuurlijk gezworen heeft en tijdens haar training elke dag heeft opgezegd, is:

'Ik zal alwetend Boeddhaschap bereiken ter wille van alle levende wezens. Net zoals alle Boeddha's en Bodhisattva's in het verleden gedaan hebben, zo moet ik ook de Gedachte van Verlichting voortbrengen en mijzelf trainen in elk stadium van de Zes Transcendentale Volmakingen, ter wille van alle levende wezens.'

Geen wonder dat ze ons *De Stem van de Stilte* gaf!

Voor mensen zoals wij zijn er drie stadia. Ten eerste kan een gewoon iemand sterk gemotiveerd worden door het intense verlangen wijsheid te vinden om de mensheid te helpen; vervolgens perfectioneert hij zichzelf door zijn 'Ware Natuur' tot in de hoogste graad die mogelijk is voor de mens te realiseren. Tijdens deze lange periode van bodhisattva-training werkt hij gedurig toe naar het moment van verlichting, tot dat hij een Volkomen Ontwaakte kan worden, een Boeddha, volmaakt uitgerust om de Lering te demonstreren aan allen die willen leren.

De hele ervaring van de Bodhisattva en zijn Eed vormt het hart van het Mahayana Boeddhisme. Vooral van belang voor ons is het idee van de gewone mens, hier en nu, in het dagelijks leven, die ernaar streeft het Pad te betreden; misschien heeft hij al de eed afgelegd – sommigen van u hebben dit al gedaan. Het is een kwestie van zijn best doen om dit uit te voeren en geleidelijk vooruitgang te boeken waar gefaald wordt. Of misschien, in een eerder stadium, althans het te proberen en te denken: ik zal

mijn best doen en klaar zijn voor deze serieuze bedoeling om verlichting te bereiken ter wille van alle wezens, wanneer de tijd rijp schijnt.

De stamboom waarnaar werd verwezen in het eerste deel van dit artikel is een directe lijn die naar ons toe leidt. Maar hoe zit het met al onze andere dharma-relaties? Hoe zit het met al onze neven – Rudolf Steiner en zijn afstammelingen, Alice Bailey, Krishnamurti – vele zulke afstammelingen van de Adyar Society; en alle afgescheiden groepen zoals Point Loma en talloze andere? Hoe zit het met alle naamloze afstammelingen, de Vegetarische groeperingen, de New Age verenigingen, alle groepen die gehoord hebben over karma, wedergeboorte enzovoort, *alle nauw verwant met ons*, en alle voortspruitend uit deze familieboom?

In het kort, het doel van de mensheid in Esoterisch Boeddhisme is niet volmaakt te worden als een heilige, maar om een heel, compleet wezen te worden, wijs en mededogend. Eerst moeten wij geschikt worden om de Geloofte aan te durven en dan moeten wij ons best doen om deze te houden. De Levende Kracht achter dit universum heeft zijn eigen verplichting, of gelofte, die uitgedrukt wordt in evolutie naar een hoger bewustzijnsniveau. Het is óns werk de wetten van de Natuur te onderzoeken en de vermogens die latent aanwezig zijn in de mens en daarbij geschikt te worden om mee te doen aan het werk als geheel.

Het trainen hiervoor is wat wij zouden kunnen noemen de Wetenschap (of liever de Superwetenschap), metafysica van Verlichting; en het werk bestaat uit het verwerven van wijsheid; het afleggen van haat, trots, gulzigheid, afgunst en domheid, om plaats te maken voor vonken van inzicht – kleine glimpen van realiteit.

Ik zou ons opnieuw willen herinneren aan die uitspraak van de Boedha:

‘Mijn vriend, in juist dit lichaam, 1.80 m lang, met zijn gevoelsindrukken, gedachten

*en ideeën, zeg ik u, liggen de wereld, de oorsprong van de wereld en het ophouden van de wereld, en evenzo de Weg die leidt tot het ophouden daarvan.*³

Wat een prachtig denkbild – alles bestaat in juist dit lichaam van 1.80 m hier! Het enige wat we hoeven te doen is het te ontdekken! Of zoals Origenes, de Christelijke mysticus, zei:

‘Begrijp dat uzelf een andere wereld bent in het klein, en in uzelf de zon en de maan hebt, alsook de sterren.’⁴

Alstublieft, wat u ook doet, denk niet over verlichting als iets wat u misschien in de toekomst kunt verwerven. Het is hier, nu, of helemaal niet. Alles is hier, nu, het is alleen dat onze beperkte denkvermogens het niet kunnen herkennen. Alles is overal aanwezig, de hele tijd; en ieder dingetje hangt af van ieder ander dingetje. Alle dingen zijn onderling afhankelijk. Denk aan de radio – muziektrillingen uit concerten over de gehele wereld zijn allemaal aanwezig in welke kamer of plaats u dit ook aan het lezen bent. Hier en nu liggen alle voordrachten – zo veel muziek en gepropt dat het beangstigend zou zijn als wij het allemaal tegelijk zouden horen. Wij denken alleen maar aan het vinden en afstemmen op één station tegelijk, maar zij bestaan allemaal tegelijk. We moeten hetzelfde doen binnenin onszelf, ultragevoelig worden en leren ‘af te stemmen’ met heel fijne aanpassingen. Dit alles is een deel van het leren het Pad te betreden.

Noten

1. Tucci, Giuseppe, *The Religions of Tibet*, p.44
2. *Anguttara Nikaya* II.46
3. Ibid.
4. *Sermon on Leviticus*, 5:2.

Uit: *The Theosophist*, januari 2003
Vertaling: A.M.I.

Hildegard van Bingen

1098 – 1179¹

– Elly Kooijman - Beuzenberg

Hildegard was het 10e kind van graaf en gravin von Bermersheim, zij woonden bij Alzey in Midden Duitsland. Op haar 8e jaar werd Hildegard als dank aan God aan het klooster geschonken, waar zij een goede opleiding kreeg van de abdis in Dissibodenberg: Jutta von Sponheim. (Het was in die tijd gebruikelijk het 10e kind als zgn. 10e penning aan God (aan de kerk) af te staan. Dit gebruik stamde uit Israël en de omliggende volken.)

Elly heeft theologie en spiritualiteit en mystiek gestudeerd en is voorzitter van Loge Amersfoort en lid van de redactie van *Theosofia*.

Bij haar komst in het klooster beschikte Hildegard al over bijzondere gaven. Zij hoorde stemmen en zij zag verschijningen van 'Het Levende Licht' zoals zij Het noemde. Op haar 15e jaar legde zij de gelofte af en ontving zij de wijding van de bisschop. Zij zou van nu af aan haar hele leven religieus blijven. Toen de abdis stierf in 1136, nam Hildegard de leiding van het klooster over, zij was toen 38 jaar.

Hoewel Hildegard abdis was van het klooster, was zij toch verantwoordelijk schuldig aan de abt van het mannenklooster in Dissibodenburg. Hij had het feitelijk gezag over de nonnen. Maar tegen zijn wil in besloot Hildegard een zelfstandig klooster te stichten op de Rupertsberg te Bingen. Zij kocht landerijen en de aartsbisschop legde de eerste steen voor het nieuwe klooster, de bouw kon beginnen. Je kunt je afvragen hoe dat kan, maar Hildegards macht was inmiddels toegenomen, omdat Paus Eugenius III haar zienersgaven had erkend. Op de synode van Trier (1147-1148) las hij zelfs voor uit haar eerste visioenenboek *Scivias*. Hij noemde haar toen een prophetissa teutonica! (Duitse profetes)

De abt liet het er echter niet bij zitten en er ontstond een machtsstrijd. Het is de moeite waard de briefwisseling tussen deze twee mensen te lezen, maar uiteindelijk kreeg Hildegard volledige onafhankelijkheid en geestelijke zelfstandigheid voor haar klooster. Vijf jaar na de verhuizing reisde Hildegard, hoewel ze behoorlijk ziek was, te paard nog naar de abt toe om alle vroegere landerijen voor haar zusters op te eisen. En het lukte haar.

Het nieuwe klooster in Bingen werd heel erg bekend en kwam tot grote bloei. Gasten uit heel Europa stroomden af en aan. Zij heeft voor hen zelfs een waterleiding aan laten leggen, in die tijd iets heel bijzonders.

In 1165 besloot zij nog een dochterklooster te stichten in Eibergen, dat zij twee keer per week bezocht.

Tussen al het organisatorische werk door kreeg zij vele visioenen, die genoteerd werden door haar secretaris Volmar. Zij schreef vele brieven aan pausen, vorsten en bisschoppen en zij schreef vrijuit, want zij sprak niet namens zichzelf, maar namens God.

Een brief aan koning Frederik Barbarossa nadat hij een tegenpaus had aangesteld, laat dit duidelijk zien:

*“Hij die is, spreekt: weerspanning breek Ik en de tegenspraak van hen die Mij trotseren, vermorzel Ik zelf.
Wee, o wee de godslasteraars die mij minachten!
Knoop dat goed in je oren, o koning, als je leven wilt.
Anders zal mijn zwaard je doorboren.”*

Tot nu toe zijn er 300 brieven van haar gevonden, zij worden nog steeds bestudeerd.

Hildegard componeerde – ook voor haar tijd – bijzondere, ijle, haast esoterische muziek en zij schreef wetenschappelijke werken op natuurkundig en geneeskundig gebied en prachtige werken over mystieke theologie.

Ondanks het feit dat zij als religieuze in haar klooster hoorde te zijn, maakte zij vele reizen, waaronder vier grote reizen. Zij preekte in steden, in kerken en op pleinen. Het maakte haar niets uit dat vrouwen niet mochten preken, zij deed het gewoon.

Ongeveer 50 jaar na haar overlijden (1179) werd zij heilig verklaard.

Vreemd genoeg ontstonden er geen bevaarten naar haar graf; in plaats daarvan ontstond er een grote stilte. Men wist gewoon niet wat men met zo'n veelzijdige grote vrouw aan moest.

Pas in de vorige eeuw (in 1979) bij de herdenking van haar 800ste sterfdag is Hildegard van Bingen weer ontdekt. Levensbeschrijvingen, c.d.'s van haar composities en prachtige platenboeken van de tekeningen bij haar visioenen vonden de weg naar het grote publiek.

Sindsdien wordt ze gelezen, bestudeerd, beluisterd en blijft ze mensen boeien en verwonderen.

Haar eerste grote visioen kreeg Hildegard in 1141.

“In het jaar 1141 van de menswording van God, toen ik tweeënveertig jaren en zeven maanden oud was, barstte de hemel open in een vurig licht.

Het doorstroomde heel mijn geest en het doorgloeide mijn hart als een vlam die niet echt brandde, maar alleen verwarmde, zoals ook de zon iets waarop zij haar stralen richt, verwarmt.

En plotseling ontsloot zich voor mij de betekenis van de psalmen, van de evangeliën en van de overige boeken in het oude en nieuwe testament.

Dit alles zag en hoorde ik, maar toch kon ik er niet toe komen het op te schrijven.

Niet uit onwil, maar uit een twijfel, zo hevig dat Gods gesel mij op het ziekbed wierp.

Eindelijk bracht ik daar, door grote pijnen neergeslagen, mijn hand tot schrijven.

Toen keerden mijn krachten terug.

Pas toen herstelde ik van mijn ziekte.”

42 jaar was ze en 7 maanden, dat weet ze nog precies. Ze weet ook precies wat ze zag, want de hemel barstte open in een vurig licht. Ze zag met haar open ogen en ze zag in haar hart de betekenis van alles, en ze zag de kennis die in de heilige Schriften opgeslagen ligt. Maar ze hield het voor zich. Ze durfde het niet op te schrijven, omdat ze aan zichzelf twijfelde. Had ze het wel echt gezien? Ze werd ziek, vreselijk ziek, totdat ze uiteindelijk vanuit een innerlijke drang opschreef wat ze gezien had. Toen kwamen haar krachten terug en werd ze beter.

Wat ze letterlijk gezien heeft, weten we niet, behalve dan wat we later zien op de tekeningen die onder haar leiding in het klooster van haar visioenen werden gemaakt.

Hildegard geeft een veelsoortige kennis door, het lijkt wel of zij alles van boven af ziet.

Vele mandala-achtige tekeningen, vol symbolische betekenissen in kleuren die ook symbolisch geïnterpreteerd moeten worden, geven door wat zij ontvangen heeft.

Zij weet ook wie God is, want zij heeft zijn stem gehoord. God zegt:

“Ik ben het geheime vuur in alles, alles is van mij doortrokken en als de levensadem in de mensen, de ademtocht van laaiende vlammen, zo leven de wezens en zij zullen niet sterven, omdat ik het leven ben. Ik licht op als goddelijk vurig leven boven het rijpende korenveld, ik vlam in het schijnsel van de schemering, ik brand in zon, maan en sterren, als het leven huis ik heimelijk in het geruis van de wind en houd ik alles bezielde tezamen.”

Er is niets anders dan God. Hij spreekt door alles heen:

“Ik ben vuur, Ik ben licht, Ik ben de levensadem, Ik ben het leven.”

Als een alles doortrekkende en overstijgende energie is God zoals Hildegard Hem ervaart.

Hij is de ziel van alles en Hij houdt alles bezielde tezamen.

Centraal begrip in Hildegard's visie op de schepping is de *viriditas* (letterlijk het groene), de vitale levenskracht van alle wezens en dingen.

Als wij weer aansluiting weten te vinden met de *viriditas* zullen wij genezen worden, zegt zij.

Ons lichaam, dat zij als een microkosmos opvat en dat alle elementen van de wereld omvat, moet in verbinding blijven met de natuur, met de kosmos. De mens kan alleen zo aan het behoud van de wereld meewerken en die uiteindelijk vervolmaken, want alles heeft met alles te maken en alles beïnvloedt elkaar. Er is dus wederkerigheid.

Zij zegt:

“Want alles wat onder Gods wetten valt, overlegt met elkaar en antwoordt elkaar.”

Volgens Hildegard is Gods groene vinger in alles werkzaam.

Zij schrijft:

*“O, helende kracht die zich een weg baant!
Alles doordring je,
in de hoogte, op aarde, in de afgronden,
overal,
jij voegt en sluit alles ineen.
Door jou drijven de wolken, zweven de hemelen,
druppelen de stenen van vocht,
doen de bronnen hun beken opborrelen,
door jou ontspringt het verfrissend groen aan de aarde!
Je voert ook mijn geest naar de verte,
Jij waait je wijsheid er in,
en met de wijsheid de vreugde!”*

De helende kosmische kracht ziet zij ook in de ziel van de mens.

*“De ziel is als een wind die over de planten waait,
als de dauw die druppels op het gras legt,
als de regen die alles doet groeien.
Evenzo zou van de mens zijn welwillendheid*

*moeten uitstromen
naar iedereen die daarnaar verlangt.
Wind is hij, indien hij de miserabelen helpt,
dauw, indien hij de verlatenen troost,
regen, indien hij de vermoeiden overeind
helpt
en hen met de leer vervult als hongerenden:
indien hij aan hen zijn ziel geeft.”*

Hildegard heeft haar ziel gegeven aan anderen, als abdis van een groot klooster, als arts en geestelijk begeleider die mensen naar hun ziel terugbracht, als componist, als zieneres van visioenen met een diepe kosmische betekenis, als mystica die leefde in Gods aanwezigheid en als vrouw die tegen het materialisme streed, tegen de geldzucht en de baantjesjagerij in de kerk.

Hildegard was een vrouw die overal de eenheid van al het geschapene zag.

Zij zag dat alles van uit de zelfde Bron voortvloeide, zij zag dat alles EEN was.

Noot

Dit artikel is een gedeeltelijke weergave van mijn lezing: “Dwarsliggers door de eeuwen heen. Vrouwelijke mystici en hun zoektocht.”

Aanbevolen literatuur:

Scivias van Hildegard van Bingen – commentaar op de miniaturen, door Frater Henri Boelaars o.s.b., Servire Uitgevers b.v., Katwijk aan Zee.

Hildegard, een vrouwelijk genie in de late middeleeuwen door Etty Mulder, Uitgeverij Ambo b.v., Baarn.

Hildegard van Bingen, profetes van kosmische Wijsheid door Ingrid Riedel, Uitgeverij Ten Have, Baarn.

Het is slechts door meditatie,
dat wil zeggen door het oprechte zoeken
in onszelf en het elk ogenblik
in praktijk brengen,
dat wij de wortel van onze onvoldaanheid
mogen hopen te begrijpen,
om zodoende de zin van het leven
te ontdekken.

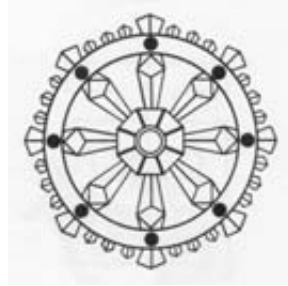
Uit: D. Audoin,
Een benadering van theosofie

Transformatie

– Carin Citroen

Transformatie, of het tot bloei komen van de mens, is een zeldzame gebeurtenis die plaatsvindt in het menselijk hart. Het is een radicale verandering die vooraf is gegaan door vele kleine veranderingen in denken, levenshouding, gevoeligheid en begrip gedurende meerdere levens.

Carin Citroen is vele jaren Secretaris van de Internationale President te Adyar geweest.

Er wordt wel eens gezegd dat ‘verandering’ het enige in het leven is wat ‘blijvend’ is! Zo zijn er bijvoorbeeld veranderingen in de vier seizoenen – lente, zomer, herfst en winter – of in de droogte die volgt op de moesson in de tropen. Zo’n twee jaar geleden rapporteerde de BBC over grote veranderingen in het klimaat, niet alleen vanwege fenomenen als het broeikaseffect en het smelten van de ijskappen, maar ook in de vorm van stormen en cyclonen die destructiever waren dan ooit. Dit komt eigenlijk niet als een verrassing, daar wij de natuur steeds maar weer op talloze manieren uitbuiten, door haar bossen uit te dunnen, haar waterwegen te verleggen, haar aan te passen aan onze behoeften. Hebzucht en veroveringsdrang maken ons kennelijk blind voor het feit dat de natuurlijke hulpbronnen eindig zijn en dus uitgeput kunnen worden. De natuur zelf werpt ons nu de handschoen toe om ons ervan bewust te maken dat de fysieke overleving van de mensheid niet afhangt van het veranderen van de omgeving, maar van een radicale verandering in hart en geest van de mens. De ons resterende tijd is beperkt.

Het is gemakkelijk het gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef, respect en zorg voor alle vormen van leven te herkennen als wij zien dat op veel plaatsen de lucht wordt vervuild, rivieren chemisch worden

vervuild met als gevolg een afname van de visstand en een uitsterven van vele soorten. Land wat eens vruchtbaar was verandert geleidelijk in woestijn. Deze veranderingen – een graadmeter van economische en technologische vooruitgang van de mens – voorspellen niet veel goeds voor de toekomst.

In 1952, toen Albert Schweitzer naar Oslo kwam om de Nobelprijs voor vrede in ontvangst te nemen, daagde hij de wereld uit om de situatie onder ogen te zien:

“De mens is een supermens geworden ... Maar de supermens met zijn bovennatuurlijke macht is nog niet gestegen tot het niveau van een bovenmenselijke rede. In de mate dat zijn macht toeneemt, wordt hij geestelijk steeds armer... Het moet ons geweten wakker schudden dat wij steeds onmenselijker worden naarmate we supermensen worden”.

Men hangt meestal een bepaalde religie aan omdat men óf in die traditie opgegroeid is, óf is toetreden omdat de leerstellingen en waarden overeenkomen met zijn eigen denkbeelden en kijk op het leven. In zijn boek *Hebben of zijn* zegt Erich Fromm:

“Onze religieuze gezindheid kan worden beschouwd als een aspect van onze karakterstructuur, want we zijn waar we aan toegewijd zijn en onze toewijding bepaalt ons gedrag. Vaak echter zijn mensen zich niet eens bewust van het werkelijke voorwerp van hun persoonlijke toewijding en houden ze hun officiële geloofsopvattingen voor hun echte, hoewel geheime geloofsopvattingen. Bijvoorbeeld, wanneer een man macht aanbidt terwijl hij een godsdienst van liefde belijdt, dan is de godsdienst van macht zijn geheime godsdienst, terwijl zijn zogenaamde officiële godsdienst, bijvoorbeeld het christendom, slechts een ideologie is”.

Dit verklaart de zo schokkende corruptie die onder diverse regeringsleiders voorkomt en onder toonaangevende zakenlieden en anderen die meer geven om persoonlijk succes dan om hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en die dan

ook beslissingen nemen gebaseerd op hebzucht. Zij ruïneren dan ofwel hun bedrijven – zoals in het geval van Enron en Xerox – of hun volk wordt tot wanhoop, armoede en hongersnood gebracht, zoals in Zimbabwe en Noord Korea.

Oude en nieuwe geschriften in alle talen hebben ons door de eeuwen heen ervoor gewaarschuwd de schuilplaatsen van onze geest in de gaten te houden. Ofschoon de Indiase geschriften veel ouder zijn dan de westerse, willen we hier even stilstaan bij een Duitse mysticus, Meister Eckhart, die leefde van 1260 tot 1327. Hij was een van de belangrijkste figuren en leraren van de Dominicaanse Orde, een diep en radicaal denker, die nooit afliet de geheime oorzaken van menselijk gedrag en de meest verborgen lagen van zelfzuchtige motieven en meningen op te sporen. Zichzelf openstellen en ‘leegmaken’ was volgens hem de enige voorwaarde voor het bereiken van ‘geestelijke rijkdom’.

In Eckharts visie zijn de meeste mensen slechts half wakker; de andere helft droomt. Daarom is het meeste van wat men voor waar houdt slechts een illusie. Teneinde de waarheid te kennen moet men beginnen met het verbrijzelen van zijn illusies. *Weten*, volgens Eckhart, betekent de oppervlakte doordringen om zo aan te komen bij de wortel van alle oorzaken en de werkelijkheid in zijn ‘naaktheid’ te aanschouwen. Het is interessant op te merken dat een van de namen die met eerbied aan de Heer Boeddha gegeven wordt ‘De ontwaakte’ is. De ideeën en ethische concepten van deze dominicaanse leraar lopen kennelijk parallel aan die van het oude India. Zo sprak hij ook over de deugd in de “staat van *innerlijke activiteit*” die bereikt moet worden en waarin alle vormen van egoïsme en begeerte moeten worden overwonnen.

De religies van het verleden, toen zij nog puur en ongerept waren, oefenden een grote aantrekkingskracht uit op de mensen, vooral op de armen. Zo ook het

vroege christendom. De eerste christenen leefden consequent naar de beginselen en geest van hun nieuwe religie. Zij bezaten weinig, deelden alles wat zij bezaten met hun naasten en leefden zo tenminste 400 jaar. Toen de kerk echter machtiger werd en de gelovigen tot gehoorzaamheid dwong, resulteerde dat in een gruwelijke behandeling van mens en dier en verdween het ware christendom van de voorgrond. Zou Meester Jezus, die oneindige liefde belichaamt en het principe van geven en delen onderwees, hebben gewild dat de kerken slechts plaatsen van aanbidding en eerbied zijn, terwijl de armen sterven van de honger of door gebrek aan de nodige medische zorg?

Ook de wetenschap, die nu een leidende rol in de wereld speelt, heeft een lichte kant als zij effectief werkt voor het welzijn van alle vormen van leven, terwijl haar duistere kant destructief is voor alle vormen van leven. Daarom hebben wetenschappers een morele verantwoordelijkheid. De steeds toeneemende waarschuwingen die biologen, ecologen, milieudeskundigen en andere wetenschappers ons geven zouden de mensen moeten wakker schudden en ten aanzien van het feit dat onze levensstijl de planeet ernstig aan het aantasten is en haar eerder naar vernietiging leidt, dan naar vervulling. Gelukkig worden steeds meer mensen zich hiervan bewust. Men wordt zich bewust van het feit dat het de mens zelf is die deze planeet in zo'n abominabele staat heeft gebracht, dat hij nu een volledige ommekeer moet maken om zijn kennis en wijsheid in constructieve zin aan te wenden, of anders de consequenties te aanvaarden. Sommigen ontdekken dat *“De wetten van het leven hun oorsprong hebben ver voorbij hun fysieke bron, en dat er een inherente wederzijdse afhankelijkheid bestaat van geestelijke en mentale groei. Bovendien wordt nu erkend dat door de mens gemaakte ecologische systemen net zoveel aandacht vereisen als de geïsoleerde deeltjes en elementaire reacties, want de samenhang*

tussen de elementen in de Natuur en in de mens kunnen niet worden gescheiden; zij ontstaan uit elkaar en veranderen elkaar”. Dit is wat de Theosofie altijd heeft onderwezen – het leven is één.

Wetenschappelijk inzicht in de *samenhang* in de natuur betekent een enorme stap vooruit. Deze ontdekking zal de mensen ertoe aanzetten voorzichtiger te zijn en de mogelijke effecten te bestuderen *alvorens* over te gaan tot het aanbrengen van veranderingen, zoals de omleiding van rivieren, het bouwen van dammen, het starten van mijnbouw, of het begaan van wreedheden. Maar toch, hoe groot onze nieuwe inzichten ook mogen zijn, ze zullen ons het besef van één zijn met de Natuur zoals onze voorouders dat bezaten, niet kunnen teruggeven. Evenmin zal het universum zijn geestelijke vorm aan ons openbaren alvorens wij ons gereed gemaakt hebben door onszelf spiritueel te transformeren.

Daarom is het om het even of we kiezen voor de religieuze of wetenschappelijke benadering, want *wijzelf* zullen moeten veranderen; we zullen open, leeg en zuiver moeten zijn om de onveranderlijke waarheid in te zien.

Om te spreken over transformatie zonder deze te hebben beleefd is zoiets als wanneer een blinde zou spreken over een prachtig landschap. De theosofie leert ons dat de voorbereiding voor die sublieme gebeurtenis vele levens de tijd neemt, door geleidelijke veranderingen in de menselijke aard. Terwijl zij voortgang maakt naar steeds fijnstoffelijker ervaringen, nadert de ziel haar spirituele bron en ontwaakt uit haar slaap. Dan, en dan alleen, is er een echte transformatie van ons bewustzijn, die leidt tot een diep inzicht in de betekenis, heiligheid en schoonheid van het leven.

Uit: *The Theosophist*, november 2003
Vertaling: Wim Leys

De in deze rubriek gerecenseerde boeken zijn voor uitleen beschikbaar in de Theosofische Bibliotheek te Amsterdam.

God spreekt tot de ziel – Liefdevolle boodschappen voor troost, hoop en inspiratie, Harm Wagenmakers, Uitgeverij Ankh-Hermes, Dventer, 2004, 127 p., ISBN 90 202 8346 4, prijs € 12,50.

Aan het begin van dit sympathieke boekje staat een verantwoording van de auteur. Hieruit het volgende: 'Wanneer je politici en andere hooggeplaatste personen, in de media hoort spreken over 'wereldvrede', dan klinkt dat anno 2004 dermate buiten de realiteit van wat er in de wereld gebeurt, en het staat zo haaks op de beschuldigende vinger die altijd op de ander is gericht, dat steeds meer mensen er cynisch glimlachend hun schouders bij ophalen. Hoe kan een weldenkend mens geloven dat er uit de manier waarop politici, staatshoofden en kerkelijke leiders nu met elkaar omgaan, ooit een respectvolle samenwerking zal groeien? (-)

Toch zijn er ook mensen die, dwars door alle negatieve berichtgeving uit de media heen, hebben leren luisteren naar hun hart en naar de Stem van hun geweten, en daar ieder moment kracht, moed en hoop uit putten. Die Stem spreekt niet van haat en vergelding, maar over liefde voor ieder levend wezen op aarde ... en dan nog onvoorwaardelijk ook. (-) Wereldvrede is mogelijk, maar dan alleen uit een basis van innerlijke vrede, in ieder mens afzonderlijk ontstaan en ontwikkeld. (-) Met de aansprekkende titel 'God' wordt door de auteur het fenomeen van de innerlijke Stem bedoeld. De Stem die in ieder van ons spreekt, als een spiegel van een diep innerlijk weten. Een collectief kosmisch weten, dat ons tijdloos met elkaar verbindt.'

Dit boekje is een 'DOE boekje': meditatie en oefeningen over o.a. vrede, rust, zelfacceptatie, inzicht, aandacht, bewust Zijn, zelfbewust Zijn, vergeving, zelfrespect en zelfvertrouwen, liefde en Stilte wisselen elkaar af. Hoewel gericht op de innerlijke verandering van de lezer, veronderstelt de auteur dat het ook zal doorwerken in de wereld om hem/haar heen.

De auteur Harm Wagenmakers werkt als energetisch therapeut en geestelijk genezer, tevens is hij kunstenaar, dichter en schrijver (o.a. De Zaligspreekingen samen met Hans Stolp).

Elly Kooijman

'25 eeuwen oosterse filosofie', onder redactie van Jan Bor & Karen van der Leeuw, uitgegeven door Boom, Amsterdam, 2003.

Het boek '25 eeuwen oosterse filosofie' is geen encyclopedie. Het heeft wel citaten van alle filosofische en religieuze grootheden uit India, Tibet, China, het Midden Oosten en Japan, dus van Boeddha, Gandhi, Patanjali, Tsongkapa, Confucius enzovoorts. Als het boek alleen bestond uit de teksten die van die filosofen geselecteerd zijn, zou het nog steeds waardevol, maar voor de meesten van ons volstrekt onleesbaar zijn. Gelukkig is er bij elke filosoof ook een inleiding in diens denken en achtergrond, zodat een naslagwerk ontstaat van alle hoofdstromingen in de oosterse filosofie.

Het boek is diepgaand en een echte aanrader. De volgende citaten geven misschien een indruk (de inleiding is van de recentste, gebaseerd op 25 eeuwen oosterse filosofie).

Wang Chong leefde van 27 tot 100 na Christus in China. Hij was een der kritisch confucianisten, die terug wilden naar een authentiek confucianisme. Het

B o e k & p e r i o d i e k

hier volgende citaat is denk ik sprekend (p. 438; Wang Chong *Kritische essays*, III.5 De loop der dingen)

“De confucianistische geleerden verklaren: ‘Hemel en aarde brengen doelbewust de mens voort.’ Deze woorden zijn absurd. Als immers hemel en aarde hun energie verenigen, wordt de mens vanzelf onbedoeld voortgebracht, net zoals wanneer man en vrouw hun energie verenigen er vanzelf een kind wordt voortgebracht. Als man en vrouw hun energie verenigen, dan is dat niet omdat zij wensen een kind voort te brengen. Hun gevoelens en passies worden opgewekt en zij verenigen zich, uit die vereniging wordt een kind geboren. En als man en vrouw niet doelbewust een kind voortbrengen, dan kan men weten dat hemel en aarde niet welbewust de mens voortbrengen. Dus de mens ontstaat uit hemel en aarde als vissen in het water of luizen op de mens. Ze volgen hun energie, bevuchten hun soort en brengen elkaar voort. Hoe de tienduizenden wezens tussen hemel en aarde ontstaan is in wezen hetzelfde.”

Over de Islam zegt de inleiding in het boek (p. 275) het volgende:

“De islam kent een rijke inheemse filosofische traditie, die voortbouwt op het Griekse erfgoed, maar van daaruit in belangrijke opzichten haar eigen weg gaat. Ze beperkt zich niet tot de Arabische wereld, maar omvat

met name ook de Iraanse cultuursfeer, die zich tot ver in Centraal-Azië uitstrekt. Ook islamitisch Spanje heeft een bijzondere lokale filosofische traditie gekend; en op het Indische subcontinent ontwikkelde zich een vorm van islamitisch filosofisch denken die in dialoog stond met het hindoeïsme en later met de Britse koloniale heerschappij, en die in meer detail in het hoofdstuk over Indiase wijsbegeerte aan de orde komt.

Terminologie, vraagstelling en methodes van het islamitische denken zijn grotendeels gebaseerd op de Griekse wijsbegeerte. Dat wil echter niet zeggen dat de moslimdenkers slechts slaafse navolgers van Griekse voorbeelden zijn geweest, ook al deden ze zich soms als zodanig voor. Filosofie behoorde, samen met onder meer medicijnen, wiskunde en astronomie, tot de antieke of ‘rationele’ wetenschappen die zich qua uitgangspunten en bewijsvoering onderscheidden van de Arabische of ‘traditionele’ wetenschappen zoals grammatica, rechtsleer (oesoel al-fiqh) en speculatieve theologie (kalaam), een beetje zoals vandaag de dag de natuur- en maatschappijwetenschappen van elkaar verschillen. Dit onderscheid is dus beslist niet simpelweg een tegenstelling tussen dogmatisch geloof en verlichte rede. Meer in het algemeen kent de islamitische filosofische traditie een veel minder problematische verhouding tussen rede en openbaring dan de chris-

telijke. De denkers van deze tijd beschouwen het als vanzelfsprekend dat de waarheid één is, en dat de verschillende manieren om haar te bereiken, voor zover correct, tot dezelfde resultaten moeten leiden. Voor zover de filosofie correcte kennis oplevert, moet die dus ook in overeenstemming zijn met geopenbaarde religieuze waarheden. Punt van discussie is hoogstens de relatieve waarde van filosofische inzichten die het menselijk denkvermogen op eigen kracht kan bereiken, van de religieuze openbaring die via profeten wordt overgedragen, en van mystiek inzicht.”

Uit de Bhagavad Gita, die geen inleiding behoeft, wordt onder andere geciteerd (p. 114; II, 47):

“Alleen op handelen moet je je richten en nooit op de resultaten ervan. Laat het resultaat van de handeling geen motief zijn.”

Een boek van deze reikwijdte en diepgang kan nooit recht gedaan worden in een korte recensie. Het boek is zelf al een bloemlezing van oosterse filosofie en bovenstaande is een vrij willekeurige selectie uit die bloemlezing. Uiteindelijk is 25 eeuwen oosterse filosofie een naslagwerk en een bron van studie voor wie het tweede doeleinde van de Theosofische Vereniging serieus toe wil passen.

Katinka Hesselink

'Exploring the teachings of Krishnamurti' - School of the Wisdom te Naarden van 11 t/m 16 mei 2004

Professor P. Krishna nam ons zes dagen lang mee op zijn ontdekkingsreis door hetgeen Krishnamurti de mensheid heeft aangereikt. Hieronder een poging iets weer te geven van mijn bevindingen:

Elke ochtend begon de bijeenkomst met prachtige muziek waar je als vanzelf helemaal stil van werd en een uitleg door professor Krishna. De vragen die daarbij rezen, kwamen na de koffie aan bod en zo kon hetgeen was uitgelegd direct worden vertaald naar de persoonlijke beleving van de aanwezigen.

In hoeverre is de mens in staat om te luisteren zonder terug te koppelen naar al aanwezige kennis?

In hoeverre wil de mens steeds bevestigd worden in zijn of haar overtuigingen?

In hoeverre hindert het denken ons in het vinden van de eigen waarheid?

Allemaal vragen die we onszelf kunnen stellen en die ook prof. Krishna zichzelf heeft gesteld.

Hij legde uit hoe belangrijk het is om jezelf de juiste vragen te stellen om de goede antwoorden te vinden. Hoe belangrijk het is om je bewust te zijn van de werking van 's mensen denken, dat een geweldig instrument is als het gaat om iets te leren en het geleerde te onthouden om het toe te passen in het leven van alledag. Maar dat dit geheugen ook conditionerend werkt en ons zo hindert om vrij

te zijn om datgene wat we ervaren volledig toe te laten.

Op die momenten dat we in staat zijn om zonder enig onderdeel te luisteren of waar te nemen, ervaren we ten volle wat er gezegd of getoond wordt. Mijn ervaring is dat wanneer ik kan luisteren, ik dat beleeft als zuiverheid, als liefde en volledige acceptatie van wat iemand voelt en bedoelt. Maar vaak blijft het bij momenten die ook weer verdwijnen en de veelheid van deze momenten is afhankelijk van de mate waarin het denken gericht is op bevrediging van onze verlangens.

Maar zijn we ons dat bewust?

Wat doen we vanuit persoonlijke verlangens, gewoonten en overtuigingen en in hoeverre leidt dit tot een conflict? Een conflict in onszelf als onze leefgewoonten onze gezondheid op den duur ondermijnen of een conflict met onze omgeving als mijn opvatting niet strookt met die van een ander mens.

Het leven bestaat uit een veelheid van relaties: met ons lichaam, met ons denken, eigenlijk met alles om ons heen. Hoe persoonlijker relaties worden, hoe meer kans er is op conflicten.

Zodra er sprake is van een conflict, is het belangrijk om er achter te komen wat er aan dit conflict ten grondslag ligt. Door onszelf daartoe de juiste vragen te stellen, neemt onze zelfkennis toe, onze wijsheid en wordt de kans om gelukkig te zijn groter.

Maar zijn we of beter nog: ben ik bereid hiernaar op zoek te gaan in het eigen innerlijk?

Wil ik ontdekken waar en waarom ik gehecht ben aan mijn

Agenda

oktober

23 Studie *Mahatma Brieven* (start)

30 en 31 najaarsweekend: "Het dagboek van Etty Hillesum". Sprekers: Michel Chapotin, Isabel Nobre Santos, Elly Kooijman-Beuzenberg en m.m.v. Het Etty Hillesum Centrum te Deventer.

november

27 studie *De Geheime Leer*

december

11 studie *Mahatma Brieven*

januari 2005

22 studie *De Geheime Leer*

februari 2005

12 studie *Mahatma Brieven*

maart 2005

5 Voorjaarsdag: "De techniek van inwijding volgens Proclus en Blavatsky" door Henk Spierenburg
12 studie *De Geheime Leer*

april 2005

16 Studie *Mahatma Brieven*

mei 2005

21 Studie *De Geheime Leer*

juni 2005

4 ALV in Amsterdam 10.30u

Voor nadere inlichtingen over genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672.

opvatting; waarom mijn mening zwaarder zou moeten wegen dan die van iemand anders?

Kan ik in relatie zijn zonder iets te verlangen, zonder iets te verwachten?

Is dat liefde?

Kan ik leven zonder gehechtheid? Durf ik steeds weer te twijfelen aan wat ik vind?

Is dat vrijheid?

Het werd me tijdens deze dagen duidelijk hoe belangrijk het is om mezelf steeds weer vragen te stellen. Ik ontdekte ook dat ik overtuigingen had die ik me tot dan helemaal niet bewust was en hoe noodzakelijk het is om te weten waarom ik iets wil. En hoe belangrijk het is om mezelf daarbij niet te veroordelen maar slechts te kijken naar het motief en daarvan weer iets te leren.

Door mezelf te bezien door de ogen van een liefdevolle en milde toeschouwer, kan ik erachter komen welke spiegel het leven me voorhoudt.

Ik vond het een geweldige ervaring om onder leiding van professor Krishna zo iets meer inzicht te krijgen in het gedachtegoed van Krishnamurti. De lezingen werden elke middag ondersteund door videobanden van lezingen van Krishnamurti en dat sloot goed aan. Alhoewel ik moet toegeven dat ik het zwaar vond om steeds meer dan een uur naar een band te kijken en toch geconcentreerd te blijven. Wat dat betreft, was het voor de Nederlandse toehoorders heel plezierig dat er tekst beschikbaar was van hetgeen besproken werd.

Agnes Wagemans

Zomerschool 9 t/m 11 juli 2004

Door het oog naar het hart, een zoektocht door *De Geheime Leer*

Voor een volle zaal in de Besant Hall (Internationaal Theosofisch Centrum te Naarden) opende Wies Kuiper, voorzitter van de Theosofische Vereniging in Nederland deze driedaagse Zomerschool. Zij memoreerde dat Ali Ritsema en Fay van Ierlant op 12 december 1995 een start maakten met een cursus *De Geheime Leer*. Nu vele jaren later bestaat deze 'cursus' nog steeds, alleen is het een studie geworden waar iedereen (al studerende) ook zijn/haar eigen bijdrage aan geeft. Het blijkt dat je in deze studie niet alleen elkaar goed leert kennen, maar ook jezelf.

Ali Ritsema vertelde dat destijds met de studie begonnen is om de Theosofische Vereniging duidelijk op de kaart te zetten. En bovendien, loges komen er vaak niet toe om aan een omvattende studie te beginnen. Na bestudering van Brieven aan nieuwe leden is de studiegroep zowel *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky als *Het Goddelijk Plan* van G. Barborka gaan bestuderen (elke maand om en om).

Volgens Ali moet je moeite doen voor *De Geheime Leer*. De leerstof moet door ieder zelf oververd worden op het spirituele pad. En misschien kom je dan wel tot de Theo Sofia, de Wijsheid zoals de goden die bezaten. Wij zijn nu nog goden in ballingschap, aldus Ali. Zij haalde ook het advies aan van H.P. Blavatsky (H.P.B.): eerst 10 minuten lezen – dan 10 uur mediteren. In *De Geheime Leer* gaat het niet om

Agenda buitenland:

oktober 2004

26 okt tot 5 nov: C. Nicholson Ward 'The Secret Doctrine as Creation Myth' te Krotona

29-31: R. Ellwood 'Puccini's la Bohème as Mystery Drama' te Krotona

november 2004

5 t/m 7: Conferentie van de Indo-Pacific Federation in Singapore. Radha Burnier: "Life is Relationship".

15 nov.-10 dec.: School of the Wisdom Adyar. Sprekers: Joy Mills over "The Laws of the Higher Life and Our Supreme Duty" en dr. Satish Inamdar over "Understanding Life-Death".

december 2004

26 t/m 31: 129ste Internationale Conventie van de Theosofische Vereniging, Adyar
Inlichtingen: hoofdkantoor te Amsterdam.
Opgave voor deelname geschiedt via de landelijk voorzitter van de TVN.

januari 2005

1 en 2 te Adyar: speciale conferentie van de Theosophical Order of Service na de jaarlijkse Internationale Conventie van de TS.

Voor nadere inlichtingen over genoemde activiteiten en voor aanmelding kunt u contact opnemen met de T.V.N.:
020-6765672.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

intellectuele kennis, maar de studie helpt een mens om zich te richten. De stanza's zouden dan ook meditatief benaderd moeten worden, dan gebeurt er iets in je. Meditatie helpt n.l. om openingen te krijgen in je eigen denken. Sprekend met groot enthousiasme, haalde Ali nog de Bowen brochure aan, waarin wordt geadviseerd (door H.P.B.) uitgesleten hersenpaden af te breken, net zo lang tot er geen gebaande wegen meer zijn. Dan kunnen we de essentie zien, en wel ongesluierd.

Fay van Ierland sprak over de Grondbeginselen in de Proloog van *De Geheime Leer* en de Doeleinden van de Theosophical Society. (Haar toespraak en die van alle sprekers komen t.z.t. integraal in Theosofia) Fay benadrukte, dat *De Geheime Leer* gaat over jnana yoga, de yoga van het denken, maar dat denken moet dan wel stil zijn, want dan kan het hele proces van het eigen functioneren worden ingezien. Het studeren in *De Geheime Leer* is niet bedoeld om kennis te vergaren, zei Fay, maar om het geconditioneerd zijn te verbreken. Theosofie is een weergave van de Eeuwige Wijsheid. Deze Wijsheid is door overlevering tot ons gekomen en spreekt over het Ene Beginsel, de Ene Oorzaak achter alles wat bestaat, die zich uitdrukt in de werkzaamheid van de wetten van bestaan. Fay sprak verder o.a. over 'De Geheimenissen van de Zevenheid', de kringloop van Incarnatie of noodzakelijkheid voor elke ziel die in overeenstemming zal zijn met kring en karmische wet; over het tweede deel van de G.L. Antropogenese (het verschijnsel mens), waarbij ook de

universele broederschap van de mensheid werd belicht. Theosofie zal tenslotte leiden tot een altruïstische manier van leven, d.w.z. steeds het belang van anderen voor ogen hebbend. Dan wordt kennis kracht i.p.v. macht. Ook Fay sprak net als Ali over het belang van meditatie, die zij zag als een natuurlijk gevolg van bewustzijnsontwikkeling. Zij haalde Krishnamurti aan: 'meditatie is het bloeien van liefde.' En: 'Liefde is een staat van bewustzijn; zo lang ik nog iets voor mijzelf zoek, is die staat er niet.'

Op de tweede dag sprak Els Rijneker over 'De drievoudige Evolutie', een moeilijk onderwerp, maar helder en duidelijk door Els gebracht. De drie wegen – geestelijk, verstandelijk en stoffelijk – die we overal in ons stelsel kunnen zien, hoewel elk zijn eigen wetten kent en zowel in de macro- als in de microcosmos aanwezig is. Ook de zeven wortelrassen werden besproken als stadia van bewustzijnsontwikkeling. Aandacht ook voor het denkvermogen, m.n. het hoger denken, dat een holistisch, intuïtief denken is. Via het intellect kan dit hogere denken zich openbaren. Over de mogelijkheden van het denkvermogen citeerde Els Mary Anderson: 'De Waarheid kan niet indalen – je moet ernaar opstijgen.'

De volgende lezing 'De Kala Hamsa' werd gehouden door Loes Moreno. Het symbool van de hamsa, de zwaan of gans, werd op vele manieren getoond (ook via op een diascherm geprojecteerde beelden). In *De Stem van de Stilte*, het mystieke boekje van oude Wijsheid, weergegeven door H.P.B., wordt gesproken over: 'Rusten tussen de

vleugels van de hamsa.' De kala hamsa als een symbool van transcendentie. Het gaat hier om een denken, dat vrij is en niet gehinderd wordt door verleden of heden. De symboliek van het ganzenbord geeft ook vele openingen voor de pelgrimstocht van de mens door zijn vele levens op weg naar de bewuste hereniging met zijn oorsprong. En tenslotte was er het woord: A/hamsa – ik ben Hij.

Max Takkenberg was de laatste spreker van de tweede dag. Hij had als onderwerp 'Het Hermetisch Axioma.' Max onderzocht de achtergrond van Hermes/Thot vanuit het Corpus Hermeticum. Thot werd o.a. de vader van de gnosis genoemd. De communicatie met de goden verliep in de oude tijd via de sterren en planeten. Op het projectiescherm verscheen de Nijl delta, vanuit de lucht bekeken en wij zagen de verschillende steden langs de rivier liggen. Daarna kwam op het scherm een beeld van het sterrenteken Scorpio, met exact dezelfde weergave van de sterren als die van de locaties langs de Nijl! Zo boven, zo beneden. Max noemde de mens: de onsterfelijke Monade en de sterfelijke mens (samen). De zeven beginselen in de mens zijn niet gerangschikt in een nette volgorde, maar doordringen elkaar en vormen één geheel. De lezing eindigde met: het Ene ontwikkelt zich tot wat het is: het Ene. Wij kregen nog een bespiegeling mee voor later in de middag: de eerste twee zinnen van het eerste en tweede deel van het Hermetisch Axioma: Zo binnen, zo buiten, zo groot, zo klein. – Er is

V e r e n i g i n g s n i e u w s

geen binnen, geen buiten, geen groot, geen klein.

Op de laatste dag vond er een presentatie plaats over de Ronden en Rassen door Ferry van Zalen. Ferry vroeg zich af wat het nut van het leven is. Hij ging naar aanleiding daarvan in op de zevenvoudige samenstelling van de mens, de ronden en rassen en de ontwikkeling van de mens door vele stadia heen. Ook de onsterfelijke Monade als Atma (de vonk van het goddelijk vuur) en Buddhi (de geestelijke ziel en voertuig van Atma) werden – voor zo ver dat mogelijk is – door hem besproken. De lezing van Ferry liet zien, dat ook nauwelijks bespreekbare onderwerpen toch intuïtief benaderd kunnen worden.

Rotha Bangma belichtte ten slotte De Zeven Heilige Planeten. Speciaal voor dit onderwerp waren enige astrologen naar Naarden gekomen. Ieder van ons kreeg een overzichtelijk diagram met zeven getallen, metalen, planeten, menselijke beginselen, dagen van de week, kleuren en geluid (de toonladder – Sanskriet/Italiaans). Rotha wist ons op overtuigende wijze door het diagram heen te loodsen, zodat we wat meer de onderlinge verbanden zagen. Boven aan het diagram stond *Atmâ* – waarvan vermeld werd: *Atmâ* is geen getal en komt met geen zichtbare planeet overeen, want het komt voort uit de geestelijke zon, ook staat het in generlei verband met geluid, kleur of het overige, want het omvat ze alle.

Het weekend met de lezingen, gespreksgroepen, video films over *De Geheime Leer* was daarom zo bijzonder, omdat er geen deskundigen aan het

woord waren, maar gewone leden, die door hun enthousiasme voor de studie het resultaat daarvan aan ons konden overbrengen.

Elly Kooijman

Verbouwing

Op het moment dat ik dit schrijf zitten we ongeveer in “het oog van de storm”.

Maar wanneer u dit leest is bij ons, op de Tolstraat, de fase van opruimen achter de rug en de verbouwing in volle gang.

Hoewel wij binnen ons eigen gebouw blijven, is het wél een echte verhuizing, met alles wat daarbij hoort. Alles moet van zijn plaats, nagekeken worden, er moet besloten worden waar het na de verbouwing zijn plaats krijgt etc., maar vooral ook: Waar laten we het zolang? In zo'n gebouw zijn heel wat mogelijkheden waar, door de tijd heen, van alles kan worden opgeborgen en, echt, alles moet leeg.

Dit was een zware opgave voor de werkers, maar we kregen gelukkig veel steun van leden die ons, wanneer nodig, hielpen om “de klus te klaren”.

De voorbereiding heeft wat langer geduurd, omdat de omvang van de verbouwing groot is en de financiële consequenties heel goed bekeken moeten worden.

Financieel gezien hebben wij uw hulp hard nodig. Toen wij besloten nieuwe rekken voor de bibliotheek aan te schaffen, wat erg hard nodig is, dachten we door fondswerving wel tot de benodigde € 40.000,- te kunnen komen. Het laatste jaar zijn ech-

ter van regeringswege heel veel subsidies, die zowel kunst, cultuur als sport betreffen afgeschaft en er wordt nu aan de fondsen door heel veel groeperingen om bijdrages gevraagd. Hoewel wij vele fondsen benaderd hebben, is alleen een bijdrage ontvangen van € 7.000,- van het Prins Bernhard cultuurfonds (zie Verenigingsnieuws Theosofia nummer 3 van juni 2004). Daarom doe ik opnieuw een beroep op u. Tot nu toe heeft de actie “Adopteer een plank”, ook al is het maar een klein stukje van een plank, nog niet iedereen gebracht tot het doen van een schenking voor dat doel. Daarom nu een herhaling: **Adopteer een plank!** **Een plank van 1 meter kost ongeveer €75. Ook een halve of een kwart plank is welkom. Wilt u uw bijdrage storten op giro 191910 t.n.v. Theosofische Vereniging in Nederland onder vermelding van: Adopteer een plank.**

Zoals gezegd zitten we momenteel a.h.w. in “het oog van de storm”. Wat is er in de afgelopen periode gebeurd:

Alle zaalhuurders zijn uit het gebouw vertrokken.

De keuken is leeggehaald.

Alle tweedehands boeken zijn verkocht, de kelder is leeg, ook alle stellingen daar zijn afgebroken en verwijderd.

De hele bibliotheek is leeggehaald en opgeslagen voor ongeveer twee maanden. Ook alle stellingen, kasten etc. zijn afgebroken. Een gedeelte ervan wordt hergebruikt in de kelder, een gedeelte gaat naar het ITC en een gedeelte (het oudste) wordt afgevoerd.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Omdat de vloer in de boekhandel al jaren zwaar beladen was, is een deel van de boekenvoorraad naar het ITC in Naarden en naar de opslagplaats in Utrecht gebracht. De vloer moet zich nu eerst opnieuw "zetten". Vijf van de kasten voor de boekverkoop staan nu in de gang boven en drie in het secretariaat. Dat is best een heel bijzonder gezicht.

Op het secretariaat is alleen wat hoognodig is nog aanwezig. De rest is voorlopig opgeslagen op de "zolderkamer". Op die zolderkamer stond eerst het archief. Dat is nu overgedragen aan het Amsterdamse Stadsarchief (om de hoek op de Amstelkade).

In de nu redelijk lege boekhandel staan een paar extra tafels. Daar wordt gewerkt aan het opzetten van een nieuw computernetwerk.

En natuurlijk zijn de burens gewaarschuwd.

Wat betekent dit voor u?

De komende maanden is de bibliotheek niet bereikbaar.

Het is niet in te schatten hoeveel lawaai er zal zijn en of het mogelijk is daarbij in het secretariaat en de boekhandel het normale werk te blijven doen.

De verkoop van boeken gaat in principe de eerste weken zo gewoon mogelijk door.

Het is heel goed mogelijk dat er tijden zijn dat de werkers maar beperkt aanwezig zijn: bijvoorbeeld om het antwoordapparaat af te luisteren, de post en de e-mail op te halen, om dit dan vanuit het huisadres verder af te werken.

Misschien zal de telefoon doorgeschakeld worden naar een huisadres.

Wilt u langs komen voor een gesprek of voor het kopen van boeken, neem dan eerst telefonisch of per e-mail contact met ons op, zodat u niet voor een gesloten deur komt.

Na 6-8 weken is het beneden klaar en begint fase 2. Dan komen er nieuwe stellingen in de bibliotheek, komen de boeken uit de opslag en moeten die daar weer allemaal geplaatst worden. Dat is een heel grote klus. Nogmaals: **Adopteer een plank!**

Dan gaan de oude kasten van de boekhandel naar beneden, worden daar geplaatst en moeten weer gevuld worden.

Ook het secretariaat gaat naar beneden.

Dan begint fase 3, de verbouwing van de bovenverdieping, en zal het mogelijk opnieuw erg lawaaiig zijn.

Als alles volgens plan verloopt zal het werk ongeveer half december 2004 klaar zijn.

De officiële heropening zal ergens in februari 2005 zijn; dat is nog niet vastgesteld.

Wies Kuiper, voorzitter

Uinodiging inaugurele rede prof. dr. J.L.F. Gerding

Op vrijdagmiddag 4 februari 2005 houdt prof. Gerding, de nieuwe bijzonder hoogleraar 'Metafysica in de geest van de Theosofie' aan de Faculteit der Wijsbegeerte van de Universiteit Leiden, zijn inaugurele rede.

Tijd: 16.15 uur (u wordt verzocht 10 minuten voor aanvang van de plechtigheid aanwezig te zijn).

Plaats: Groot Auditorium van het Academiegebouw, Rapenburg 73 te Leiden.

Leiden, academisch jaar: 2004-2005: colleges prof. dr. J.L.F. Gerding, bijzonder hoogleraar leerstoel Metafysica in de geest van de theosofie

Blok 1: Data: maandagen, 6 sept. t/m 22 okt. 2004. Tijd: 11.00 – 13.00 uur. Individualiteit: grenzen en grenzeloosheid.

In alle tijden en culturen wordt melding gemaakt van ervaringen waarvan de fenomenologie zou kunnen duiden op een overschrijden van grenzen en soms op de beleving van grenzeloosheid. Deze 'exceptional human experiences' kennen een grote diversiteit. Te denken valt onder meer aan: buitenlichamelijke ervaringen, bijna-doodervaringen, reïncarnatieherinneringen, trance en mystieke ervaringen. Enquête-onderzoek wijst uit dat deze ervaringen veelvuldig gemeld worden. Exceptional human experiences maken in existentiële zin indruk: het ondergaan ervan kan leiden tot ingrijpende veranderingen van gedrag en persoonlijkheid, gepaard aan verdieping van opvattingen over de dood, levensbestemming, bewustzijn en lichamelijkeheid.

Een kenmerk van deze grensoverschrijdende ervaringen is hun multi-interpretabele karakter. Met het oog daarop zullen zij vanuit een pragmatisch-fenomenologische optiek worden aangeboden (William James). Vervolgens zal een confrontatie plaatsvinden met uiteenlopende

V e r e n i g i n g s n i e u w s

filosofische, psychologische en psychiatrische interpretaties.

Dit college is interessant voor filosofen, psychologen en theologen.

De studielast van deze cursus kan in overleg met de docent worden uitgebreid met extra literatuur en/of een paper.

Toetsing en verplichte literatuur wordt nader bekend gemaakt.

Blok 2: Data: maandagen, 8 nov. t/m 22 dec. 2004. Tijd: 11.00 – 13.00 uur. Kant, Schopenhauer en 'geesten'.

Immanuel Kant en Arthur Schopenhauer hebben het vraagstuk van het 'geestenzien' als filosofisch probleem aan de orde gesteld: de aanspraak die zogeheten geestenzieners maken op contact met wezens die zouden bestaan aan 'gene zijde' van de fysieke dood. Deze ervaringsmogelijkheid heeft voor Kant en Schopenhauer meer betekend dan slechts een intrigerend buitennissig verschijnsel.

Kants boek 'Traüme eines Geistersehers' wordt beschouwd als de aanzet tot zijn kritische periode. In de 'Traüme' zet Kant zich uiteen met geverifieerde anomale ervaringen van de Zweedse ziener Emanuel Swedenborg. Sporen van die uiteenzetting zijn tot in Kants hoofdwerk 'Kritik der reinen Vernunft' aanwijsbaar.

Ook Schopenhauer, een van de eerste Kant-interpretatoren, heeft zich expliciet met dit vraagstuk beziggehouden en heeft, evenals Kant, de mogelijkheid van contact met geesten en

leven na de dood vanuit zijn eigen filosofie geduid.

In dit college zullen de standpunten van Kant en Schopenhauer worden besproken aan de hand van hun eigen teksten. Dit college is interessant voor filosofen en theologen.

Verplichte literatuur: een selectie uit:

Kant, I. (1766). *Träüme eines Geistersehers, erläutert durch Träüme der Metaphysik*.

Kant, I. (1781). *Kritik der reinen Vernunft*.

Schopenhauer, A. (1818). *Die Welt als Wille und Vorstellung*.

Schopenhauer, A. (1836). *Animalischer Magnetismus und Magie*.

Schopenhauer, A. (1851). *Versuch über das Geistersehn und was damit zusammenhängt*.

Toetsing: wordt nader bekend gemaakt.

Blok 3 & 4: Data: maandagen, 31 jan. t/m 18 mrt., 4 apr. t/m 20 mei 2005. Tijd: 11.00 – 13.00 uur. Synchroniciteit en transcendentie.

Het begrip synchroniciteit werd ingevoerd door C.G. Jung ter kwalificatie van een specifiek type coincidentie, namelijk die manifestaties van 'onwaarschijnlijk toeval' die binnen het kader van het Jungiaanse denken een effectuerende betekenis lijken te kunnen dragen. Breder gedefinieerd 'als acausaal verbindend beginsel' dat werkzaam is in de natuur, meende Jung synchroniciteit niet alleen te herkennen in spontane betekenisvolle toevaligheden in het dagelijks leven, maar ook als 'toeval-regulerend'

beginsel dat lijkt te worden aangesproken in traditionele mantische procedures zoals de I Ching. Ter verheldering van het begrip synchroniciteit doet Jung een beroep op de filosofie van o.a. Kant en Schopenhauer. Een meer praktisch argument ten gunste van het synchroniciteitsbegrip vond Jung in de resultaten van het gecontroleerd experimenteel parapsychologisch onderzoek van zijn tijd.

Wat zijn de sterke en zwakke kanten van het synchroniciteitsbegrip? Hoe verhoudt het begrip zich tot belangrijke thema's in de filosofie (o.a. subject-object relatie) en tot de resultaten van de moderne parapsychologie na Jung? Welke nieuwe theoretische ontwikkelingen kunnen licht werpen op synchroniciteit? De behandeling van deze thema's zal leiden tot een beschouwing van de relatie tussen synchroniciteit en transcendent aspecten van de psyche. Dit college is interessant voor filosofen, psychologen en theologen.

De studielast van deze cursus kan in overleg met de docent worden uitgebreid met extra literatuur en/of een paper.

Verplichte literatuur:

Jung, C.G. (1952) *Synchronicity; an Acausal Connecting Principle*. Collected Works, Vol 8. London: Routledge and Kegan Paul. (100 pagina's) (ook in paperback verkrijgbaar)

Radin, D.I. (1997). *The Conscious Universe: The Scientific Truth of Psychic Phenomena*. San Francisco: HarperEdge (303 pagina's)

Toetsing: wordt nader bekend gemaakt.

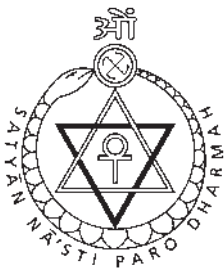
Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar gemaakt worden of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meningeën of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en er naar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

Uitgeverij der Theosofische Vereniging in Nederland

Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
Tel. (020) 676 56 72, fax (020) 675 76 57

e-mail: books@theosofie.nl, website: <http://www.theosofie.nl>

Op de Drempel van het Heilige Pad - Een psychologisch commentaar op "Licht op het Pad"

door Joy Mills

ISBN: 90 6175 086 5

NUR: 720/728

Prijs: € 13,50

Het idee van een heilig pad is in alle religieuze tradities te vinden. Het gaat uit van een doel dat tal van benamingen heeft: Zelfrealisatie, verlichting, moksha, satori, bevrijding of redding. Het spirituele pad kent voorwaarden en regels. Joy Mills noemt er een paar: aandacht; een zuiver leven; begeerte zonder gehechtheid; 'doden' zonder geweld; onophoudelijke waakzaamheid. De schrijfster gaat in op het paradoxale karakter van sommige van deze regels. Mills spreekt helder, met ernst en met psychologisch inzicht, over zaken die bedoeld zijn voor de serieuze zoekers naar spiritualiteit. Zij laat zien dat de oude wijsheid nog altijd actueel is.

De teksten van *Licht op het Pad* en *Karma* zijn in een bijlage opgenomen.

NET VERSCHENEN !

Deze uitgaven zijn verkrijgbaar via de erkende boekhandel of rechtstreeks bij onze uitgeverij, tenzij anders vermeld. Graag eerst opbellen voordat u langs komt, in verband met een verbouwing. Prijswijzigingen voorbehouden. Fondslijst op aanvraag.